

Universitätsbibliothek Wuppertal

Diodori Sicvli Bibliothecæ Historicæ Libri XV

Diodorus < Siculus >

Basileæ, 1578

Liber tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1046](#)

Omne enim corpus concisum, dum spirat, hoc tinctum sanguine, euestigio co-hæret. Similiter & manus cæsa, reliquæ corporis, dum uita suppetit, partes resarciantur, si recenti adhuc applicetur uulnæ. Quisq; cœtus nutrit magnas Augurium. diuersæ naturæ aues, quibus explorat quales filij sint futuri. Impositis enim su-per aues infantibus, si uolates per aera immotæ non expauescant, educunt. Si n-uerò timore ignaviaq; deficiunt, prosciuntur: ut necq; diutius uitentur, & animi exercitio inutiles. Cuiusq; cœtus natu maximus alijs tanq; rex, cui parent om-nes imperat. Annis centum quinquaginta actis, se ipsum uita ex lege priuat: post eum natu maximus accipit principatum. Mare quo insula circundat, flu-ctuosum, & quod motus ingentes facit, dulcis est aquæ gustu. Arctus & plere-que stellæ quæ nobis apparent, minime ab illis conspiuntur. Septem uero insu-læ simili magnitudine paribus interuallis eiusdem gētis legisq; sunt. Omnib; eas incolentibus quāvis terra sua sponte abunde uictū ferat, tamen his mode-stè utuntur. Simplices enim cibos appetunt nutrimentū quod sati est queren-tes: carnibus tum assis, tū elixis uescunt: coquorū artem, uarijsq; saporibus cō-dita ut inutilia rei ciuit: deos, & id quod omnia cōtinet, Solemq; & reliqua cœ-lestia colunt. Piscis auesq; uarij generis capiunt. Nascunt etiā sua sponte arbo-res fructiferæ, oleæq; & uites, ex quibus olei uiniq; copiā educunt. Serpentes magnos, sed innocuos insula p̄ducit: quorū carnes mīre dulcedinis edūt. Ve-fetes parat ex lanugine molli ac splēdida, ex medio arūdinū sumpta: qua mariti-mis tincta ostreis uestimenta purpurea cōficiunt. Varia ibi sunt antīmatia: & ga-pter opinionē, haud facile credita. Certū uiuēdi ordinem seruat, unico cibo in-die cōtentī. Nā certo die pisces, alio aues, q̄d oceani terrestria animalia edūt: oleo aliquādo simpliciū mensa utun̄. Diuersis exercitijs sunt dediti: quidā inuicē ministrat, alijs pisan̄, alijs exercet artes, nōnulli circa alias res usui cōmodas oc-cupant. Quidā exceptis senib; partitis inuicē operis, seruitio uacat. In sacris, ac dieb; festis hymnos in deorū, & maxime solis laudes canūt: cui se & insulas dicarūt. Mortuos in littore sepelīt, cadauer cū mare fluit, arena obruētes, ut aq; fluxu inundationēq; exaggeret locus. Calamos aiunt, ex quibus fructū decer-pūt, augeri minutiū ad lunę modū. Fōtium aqua dulcis ac sana caliditatē ser-uat, nīli frigida aqua aut uinū immisceat. Iambulus, & qui cū eo accesserāt, cū septē annis in insula māsissent. tandem electos fuisse aiunt inuitos, tanq; malos, malisq; assuetos morib; Igī preparata scapha, cibisq; impositis, abscedere coa-cti, mensib; quatuor ad regē Indiæ per arenosa ac uadosa loca maris appulere. Et alter quidē tēpestate perijt: lābulus in uicū quendā appulsus, ab incolis ad regē in urbē Polibothra plurimū à mari distantē, deductus est. Cūm Græcos diligenter rex, plurimiq; eorū doctrinā faceret, multis illū donauit. Deinde tu-to in Persidem primo, tum sospitē in Græciā misit. Hæc postmodū lābulus literis mandauit: multaq; de Indiā conscripsit, antea cæteris ignota.

DIODORI SICV-LI LIBER TERTIVS.

DE AETHIOPIBVS QVI SVNT VLTRA LI= byam, deq; his quæ apud eos antiqua feruntur. Cap. I.

Poste aq; superius de Aegypti Asiaq; secundū quamq; puin-ciam memoratu dignis rebus scripsimus, hic liber Aethiopes *Aethiopes oīs*, Libyos, Atlātides cōpleteſt. Ferūt Aethiopes prīmos homi-nū omniū creatos esse: cuius rei conjectura ferut, q; nō aliun-*tōxbos dū hā* beri, de homines in eam accesserint, sed in ipsa geniti, merito indi-genæ omniū cōsensu appellent. Et quidē simile ueri est, eos qui sub meridie habitat, prīmos à terra fuisse homines genitos. Nā solis calore E 3 terram

D I O D O R I S I C V L I

70 terram quæ humida erat arescidente, atq; omnibus uitâ dante, consentaneum est locu*loli* propinquiorem primò naturam animantium tulisse. Afferunt autem deorū apud eos cultum primitus adinuentum. Sacra insuper, pōpas, celebribus inue*ritur*, quibus dijs honores impendunt, ab eis fuisse reperta. Qua ex re ipsorum in deos pietate religioneq; inter omnes uulgata, uidetur Aethiopum sacra dijs admodum grata esse. Huius rei testimonium afferunt antiquissimum ferè ac celeberrimum apud Græcos poëtarum, qui in sua Ilia*de louem* reliquosq; unā deos introducit in Aethiopiam, tum à sacra quæ eis de more

Aethiopes, ob iebant, tum ad odorum suavitatem commigrantes. Dicitur etiam Aethiopas suæ erga deos pietatis præmium tulisse, quod nunquam ab externis regibus subacti sunt: semper enim liberi permâsere. Etenim cùm multi magnis copijs apparatuq; aduersus eos profecti sint, nullus tamen corū imperio potitus est. Cambyses quippe maximis uiribus Aethiopas aggressus, & exercitū amisiit, & ipse periculum subiit uitæ. Semiramis & consiliq; magnitudine, & rerum gestarum fama excellens, cum Aethiopiam intrasset, desperatione rerum subito abscessit. Hercules quoq; & Bacchus uniuerso peragrato orbe, solos Aethiopas etiam Aegypto conterminos, tum propter eorū in deos cultum, tum quia inexpugnabiles uidebantur, intactos reliquere. Afferunt insuper Aegyptios

corum colonos esse, colonia ab Osiride deducta. Quinetiam Aegyptum olim non terram firmam habitabilemq; sed mare ab orbis exordio extitisse: eam limo postmodum Nili inundatione ex Aethiopia adiecto, exaggerata à humore terra paulatim continentē factā: quod in ostijs fluminis cōspicī licet. Annis enim singulis noua materia inundatione Nili ostijs apposita, cedit pelagus ob cumulos terræ superinductæ. Ita regio omnis incrementum ab Aethiopia ex terra allata cepit. Plurimæ etiam leges ab Aethiopibus sunt ad Aegyprū tralatæ, coloniis maiorū seruantibus instituta. Nam reges deos existimare, sepulchrorumq; præcipuum studium habere, aliaq; eiusmodi plura ex Aethiopum disciplina profecta sunt. Statuarum insuper magnarum usum, ac literarum formas ab Aethiopibus acceperunt, cùm Aegyptij literis utantur proprijs. Has quidem uulgò discunt omnes: eas uero quas sacras appellant, soli sacerdotes norunt, à parentibus arcane acceptas. Apud Aethiopes h̄scdem omnes figuris utuntur. Sacerdotes uero apud utrancq; nationem eundem ordinem habent. Purè enim castæq; ad cultum deorum accedunt utriq; similes ferentes stolas, eiusdemq; figure sc̄ptrum, in Aratri formam, quo & utuntur reges. Pileos etiā oblongos gestant, circa finem umbilicum habentes serpētibus, quos aspidas uocant, circumuolutos: monumentum insigne, eos qui contra regem insurgeant, mortiferis morsibus subesse. Plura alia de illorū antiquitate dicuntur, Aegyptiorum colonia: de quibus scribere haud operæ præcium uidetur.

N.B. Aethiopum litteræ et hieroglyphice. Sed de Aethiopum literis, quas Aegyptij sacras uocant, ne quid de priscis rebus omittatur, dicendum. Sunt Aethiopū litteræ uarijs animantibus, extremitatibusq; hominum atq; instrumentis, sed præcipue artificiū perfimiles. Non enim syllabarum compositione aut literis uerba eorum exprimuntur, sed imago in forma, earum significatione usu memorie hominum tradita. Scribunt quidem accipitrem, crocodilum, serpētem, hominis oculum, manum, faciem, & cetera eiusmodi. Accipiter rem denotat citio factam: quoniam hæc aliarum ferme omnium auis sit uelociſſima. Transfertur hæc nouatio ad domesticas res, quæ uelociter fiant. Crocodilus malū significat. Oculus, iustitiæ seruator, & totius corporis interpretatur custos. Reliquarum corporis partium, dextera manus dīgitis passis libertatem designat, sinistra uero compressis tenacitatē atq; auaritiam. Eodem modo & ceterarū corporis partium figura atq; instrumenta certum aliquid notabant. Quæ memoria hominum longo usu ac meditatione obseruata, euestigio quid ea exprimerent, internoscēbat. Aethiopum leges quædam non parum ab reliquarum gentium legib; maximè uero cira regum

R E R V M A N T I Q V A R V M , L I B . III .

71

ca regum electionem, differunt. Nam sacerdotes optimos ex seipsis eligunt. *Leges.*
 Quem uero ex eis Deus more quodam bacchantium circum delatus cepit,
 hunc regem populus creat: statimque flexis genibus, quoniam sit diuina prouidentia datus, ut Deum honorat. Assumptus in regem, uitam ducit statutam legibus, omniaque agit secundum patrios mores: neque praemio, neque poena afficiens quenquam, praeter traditam a superioribus legem. Mos est illis, neminem plicare subditum, etiam damnatum, morte punire: sed quidam ex lictoribus praefervens mortis signum ad reum mittitur, quo accepto reus domum abiens sibi mortem conscient. Commutare mortem exilio, ueluti mos est apud Grecos, nefas habetur. Ferunt quendam missum ad se mortis signo, cogitasse ex Aethiopia fuere: quod presentiens mater, zona ad filij collum posita, nequaquam manibus reniti ausum, ne suis dedecori esset, strangulasse. Sed praeter omnium opinionem mirandum uidetur, quod fertur de regum morte. Nam qui in Meroë sunt circa deorum sacra, cultumque dediti sacerdotes (& hi quidem maxima a-pud omnes pollent auctoritate) cum eis uisum fuerit, regi nunciatur ut mortem, appetat. Ita enim deorum iubere responsa, necque fas esse immortalium uoluntatem a mortal homine contemni. aliasque addunt rationes, quibus ex ueteri obseruataque consuetudine uoluntariam regi suadeant mortem. Et sane superiores omnes reges, sacerdotibus, non armis necque ui coacti, sed ipsa uicti superstitione, sponte paruerunt. At Ptolemai secundi tempore rex Aethiopum Ergamenes Græcis doctrinis philosophicisque deditus, hunc primus morem spreuit. Usus namque prudentia rege digna, cum militibus in Auatum, ubi templum aureum erat Aethiopum, profectus, sacerdotibus omnibus interemptis, ueterique consuetudine abolita, pro uoluntate regnum tenuit. Constitudinemque Amicorum regiam seruant regis amici, quamuis mirabilem, tamen permanere ad hoc usque tempus orum ridiculam dicunt. Moris enim afferunt Aethiopibus fuisse, ut si quando rex aliqua corporis parte ex qua uis causa debilitaretur, domestici omnes sponte sua eandem partem debilitarentur. Turpe etenim existimabant, rege claudio non & omnes claudos amicos esse. Et quidem absurdum uidebatur, cum uere sit amicitiae ex rebus aduersis amicorum dolere, laetari secundis, non & corporis quoque doloris amicos participes esse. Ferunt quoque consuetudinis esse, amicos ultrò in regis morte uita defungi, existimantes eum interitum gloriosum, uereque amicitiae testem. Ideo haud facile est Aethiopibus aduersus tales amicorum consensus insidias parare: cum & rex & amici uno animo communis eorum consulant salutem. Haec leges apud eos Aethiopes qui metropolim ac insulam Meroën uicinaque Aegypti loca incolunt, seruantur. Sunt & alia genera Aethiopum admodum populosa, quorum hi utrasque Nili ripas insulasque in Nilo sitas habitant, illi Arabiae sunt proximi. Alij mediterraneas tenent regiones uersus Aream. Horum pars maior, maximeque iuxta fluuium inhabitantes, colore nigri sunt, facie similes, capillis crassis, sylvestres fermè omnes, atque aspectu efferi, corpore robusto, unguis protensis habentes, feris similes, absuntque à mutua humanitate plurimum, uocem pronunciant acutam. In ceteris que ad uitum spectant, nihil domestici humanique habet: plurimum à nostris moribus differentes. Arma ferunt hi quidem scuta ex corio crudo bouis, ac paruas hastas: alijs præacutas sudes: quandoque ligneos arcus quatuor cubitorum, quibus iaculantur altero protenso pede. Consumptis sagittis, sudibus pugnant. Armant insuper usque ad certam ætatem foeminas, quibus ut plurimum moris est æreum circulum in labijs ferre. Vestibus quidam minime utuntur, uitam per omnem nudis: expositiisque solis ardoribus, nulla re praeterquam quæ casu se offendit, adiuvantur. Nonnulli pecudum caudas pudendis uelamen femori circumdat. Alij pecorum uestiuntur pellibus. Sunt qui subligaculis, quæ ex capillis contextu, usque ad medium corpus cooperiantur. Non enim oues eorum (ita fert regio) lanam habent. Cibis utuntur quidam herba, quæ in aqua sua sponsa

Aethiopis
grestes.

D I O D O R I S I C V L I

72

te circa stagnantia ac paludosa oritur loca: quidam arborū fructibus, quibus etiam corpora ab æstu meridianō circundant. Alij sesamum & lotum ferunt. Sunt qui teneras arundinum radices edant. Multi arcu exercitati, auibus occisis famem sedant: Magna pars pecorum carnibus, lacte, caseo uitā ducunt. De dijs, qui superiores accolunt regiones, dupliciter sentiunt. Nam quosdam eorum opinātur sempiternos atq; incorruptibiles esse, ueluti Solem, Lunam, & uniuersum mundum: quosdam uero putant mortalis naturae participes: sed propter uirtutem, & in homines benefacta, honores, immortales fuisse sortitos. Isidem namq; Pana, Herculem, Iouem præcipue colunt, existimantes multa ab his hominum generi beneficia impensa. Quidam Aethiopum nullos censem esse deos: ideoq; solem orientem ut hostem, in loca palustria fugientes execrantur. Moribus circa mortuorum funera sunt uarijs. Nam hi defunctos funera.

*Mateologia
Aethiopum.*

Eorundem in flumen proiiciunt, existimantes id optimum sepulchrum esse. Hi circundatos uitro diu seruant, ne eorum aspectus sit posteris ignotus: neue in obliuionem incident domesticorum. Alij in ursis fictilibus condentes, circa templa sepieliunt: per quos habetur maximum præstitum iusurandum. Regna tribuit, hi quidem optimis quibusq; arbitrati fortunæ dona utraq; & monarchiam & uirtutem esse. Alij bonos pastores in regnum assumunt, tanquam eos qui rei optimæ curam habeant. Quidam ditionibus, ut qui suis facultatibus soli cæteris opitulari queant, regnum mandant. Nonnulli fortitudine præstantes eligunt reges, putantes eum qui bello plurimum possit, solum imperio dignum esse. Eius iuxta Nilum oræ quæ Libyam respicit, quædā pars pulchritudine cæteras superat, uarias ad usum uitæ res copioseq; afferens. Ad euntandos uero ardentes solis estus, paludes aptissimum refugium habet. Quamobrem is locus à Libycis atq; Aethiopibus saepius bello lacefitur. Ipsi quoq; accolæ mutuis decertant bellis. Accedunt ad eos ex superiori plaga elephanti, allecti (ut quidam tradunt) fertilitate loci, pastusq; suauitate. Paludes enim miranda à ripis fluuij manant, in quibus multi uarij, ut alga, arundinesq; nascuntur cibi: quos cum degustarunt, libenter in his locis morantur: consumentesq; ut plurimum nutrimenta hominum, eos compellunt ad alia loca fugere. At ipsi, utpote pastores in tabernaculis habitantes, fertiliores agros suam patriam esse putant. Elephanti autem mediterranea aridaq; loca procul ab aquis linquunt, pascuorum inopia: nam tum æstus magnitudine, tum raritate

Serpentes cum fontium pauca ibi nascuntur. Tradunt quidam, in desertis ac efferis locis serpentibus, qui cum elephantis propter aquas pugnant, magnitudine numeroq; admirabiles esse. Compllicant enim corpus aslurgentes, annixiq; uiribus, elephantorum crura connectent pluribus spiris, adeo recte, summaq; ui, ut spumantes bestias natura graues ad casum compellant: tum plurimum concursum factio, bestiam haud facile mobilem depascuntur: omisis inde elephantis, ad assuetos uertuntur pastus. Dicunt hos serpentes loca fugere campestria habitate autem inter longas conualles in altis speluncis, neq; assuetos tutosq; deserere locos: natura quod cuiq; ad tutelam conferat, singula animantia docente. Et de his Aethiopibus hactenus. Nunc pauca de authoribus, qui de Aegyptijs atq; Aethiopibus scripsere, sunt nobis dicenda. Horum nonnulli, famæ, & quidem mendaci, credentes, quadam scribendi uoluptate seducti, nullam merentur fidem. Agatharchides quippe Cnidius in secundo rerum Asiaticarum, ac Artemidorus Ephesus in octavo Geographiae libris, nonnulliç alij qui in Aegypto habitantes historias edidere, in plurimis eorum quæ retulimus, conueniunt. Et sanè nos quo tempore ad Aegyptum uenimus, multorum sacerdotum consuetudine usi, cum senioribus quoque nonnullis qui ex Aethiopia aduenérant collocuti, ab his diligenter rerum ueritatem scrutati sumus: multaq; ab historicis falso scripta deprehendentes, ea in quibus conueniebant, literis mandauimus.

DE AV.

DE AVRO QVOD IN EXTREMIS AEGYPTI effoditur, deq; eius præparationis artificio.

Caput II.

Nunc Aethiopes, qui meridiem uersus & mare rubrum incolunt, refere-
mus. Verum prætermittendum nobis non uidetur, quomodo aurum a-
pud Aegyptios reperiatur. In Aegypti finibus qui ad Aethiopiam & Arabi-
am uergunt, loca sunt metallorum feracia, ex quibus magno cum labore atq; *Metallis*
impensa aurum educitur. Nam terra nigra natura meatus ac uenas habet mar-*uens*.
ad metallis summationum potna.
 moris albissimi, & quod super omnem luceat splendorem. Huic operi qui p̄re
 sunt, magna hominum copia ad excudendum aurum utuntur. Aegypti enim
 reges, criminē damnatos omnes, ac ex hostibus captos, insuper ob aliquam
 faliā calumniam aut regum iram in carcerem detrusos, interdum ipsos, in-
 terdum uniuersam cognitionem auro effodiendo deputant, simul sumentes
 facinorum poenas, simul magnum quaestum ex eorum labore percipientes. Il-
 li compedibus uincti, magnus hominum numerus, absque ulla intermissione
 die nocteque operantur, nulla neque requie concessa, omniq; oblata fugiendi fa-
 cultate. Nam barbari milites diuersa inuicem lingua, eoru custodiae præsunt:
 quorum nullus, sermonis commercio sublatu, aut precibus aut amore potest
 corrumpi. Ex terra durissima, plurimo igni decocta, aurū extrahitur. Mollio-
 rem petram, & quæ mediocri labore frangit, ferro effodiunt infinita ferè ho-
 minum millia. Qui auri uenas discernit, præcedit operarios, ostendens quæ
 effodian loca. Monstratum lapideum marmor, robore corporis præualidi,
 non arte, sed magna uiu cuneis ferreis proscindunt. Cuniculos uero agunt non
rectos, sed quo splendentis auro marmoris natura ducit: cum propter uarios
flexus circuitusq; obscuri existant. Lumen opifices ante frontem præferentes,
saxa magno conatu in frusta excisa in solum deſciunt. *Cuniculum agendum.*
Labor continuus.
præxima calamitas.
Auri purgandi modus.
 Ab hoc labore nunquam conquiescant, inclemētia uerberibusq; ad continuum opus coacti.
 Impuberis pueri in duas partes diuisi, hi quidem projecta frusta minutim scindunt, illi uero efferunt. Qui annum trigesimum excedunt, sumpta ab his ad
 mensuram concisa frusta, in lapideis ualis ferreo malleo ad erui magnitudi-
 nē terunt. Ea deinceps in molas, quæ plurimæ sunt, coniecta, foeminae senesq;
 duo aut tres ad molam positi usq; ad farinem modum contrita molunt. Nota o-
mib; horum corporis illuie, neq; ueste ulla operiente pudenda, nemo est
qui eo aspectu foedo tetroq; motus, tantæ misereatur calamitatibus. Sed nulla
 pietas, nulla requies, nulla uenia illis datur, siue æger, siue febricitans, siue se-
 nes, siue foeminae debiles fuerint: sed plagiis omnes ad continuū opus cogum-
 tur, quoad miseri ex debilitate deficiant. Sunt qui timore futuræ uitæ, quam
 præsenti putant poena deteriore, mortem uitæ præferant. Demum opifices
 ad molem contrita, in latis tabulis paulò accliuioribus ponentes, iterum aqua
 inlecta marmor terunt. Eo modo terra defluente aurum ex grauitate in tabu-
 lis remanet. Hoc saepius iterantes, manib; aurum fricant. Deinde raris spon-
 gis terram mollem exprimunt, quoad uelut arena aurea reddatur. Alij postre-
 mo operarij pondere ac mensura in ollas fictiles coniuentes, superaddūt cer-
 ta mensura plumbum, algam maritimam furfuremq; hordeaceum. His ad pro-
 portionem compositis, ollas luto diligenter liniunt. Deinceps quinq; coni-
 nuis dieb. noctibusq; in fornace decoctum, rebus cæteris consumptis, solum
 aurum purum in uasis reperitur, parum priore pondere imminuto. Hoc labo-
 re industriaq; in Aegypti extremis aurum paratur. Sanè ipsa nos palam docet
 natura, aurum inuentione laboriosum, custodia difficile, quaestu anxium esse, *Aurum*
 usu inter uoluptatem ac dolorem constitutum. Horum metallorum inuentio
 ueusta est, ab antiquis regibus reperta.

DE IIS QVI MARITIMA LOCA ARABIAE INCO-
lunt, & que ad Oceanum sita uersus in diem loca uergunt: ubi describuntur singulatim na-
tiones, & quibus legibus utantur: & quam ob causam multa de eis uarie ferantur,
minimeque fides illis prestatetur. Cap. III.

Nunc de his quae Arabici sinus littora, Troglodytasque ac Aethiopiam quae
 meridiem notumque respicit, incolunt gentibus, dicemus. Exordiemur
Ichthyophagi. autem ab eis quos Ichthyophagos vocant, qui oram habitant Carmaniam, Ge-
 drosiamque, ad extreum usque Arabici sinus: longam sanè intercapedinem, ac
 duabus continentibus ad enauigandum clausa, uidelicet felice Arabia & Tro-
 glodytica. Horum barbarorum quidam nudí per omnem uitam degentes, u-
 xores filiosque omnes communes habent, bestijs similes: ut qui neque uolupta-
 tis, neque doloris ullum nisi naturalem sensum percipiunt, neque turpis, neque ho-
 nesti discrimen norint. Habitacula habent non longe à mari iuxta promonto-
 ria, ubi non solum profundæ caueræ, sed conualles immensæ, & angustæ spe-
 luncæ existunt, egressu ipsa natura diffcili, ac tortuoso. Horum, tanquam ad
 eorum usum natura factarum, aditus incolæ magnorum congerie lapidum ob-
 sepiunt, qua ueluti retibus capiantur pisces. Maris enim fluxu, quod bis die-
 bus singulis circa tertiam ac nonam horam accidit, oras littori propinquas in-
 undante, aqua in immensum excrescens, opertis locis omnibus innumeram
 multitudinem diuersorum piscium secum in continentem defert. Qui cum in
 diuersa loca cibi gratia diuertant, refluente mari, aqua uero per lapides effluen-
 te, pisces in secco destituuntur. Quos incolæ cum uxoribus puerisque concurre-
 rentes capiunt. Accedunt autem per coetus diuisi barbari, ad sua quisque loca,
 cum clamore uasto, ueluti improuisam quandam uenationem nacti. Mulie-
 res puerisque minores ab se captos pisces in terram proiecunt. Qui corpore ui-
 gent, magnorum piscium capture uacant. Traducuntur autem à mari non so-
 lum scorpij, murenæ, & canes, sed marinæ uituli, uariaque piscium genera, & no-
 mine & forma ignota. Has marinæ beluas non armis expugnant, sed capra-
 rum cornibus præacutis, saxisque in aciem abruptis cedunt. Etenim necessitas
Piscandira- naturam instruit: quae temporibus parens, se ad id quod usui esse uidetur, ac-
 commodat. Captos uarij generis pisces supra petras ad meridiem sitas, nimioque
 solis incensas æstu, ponit, pauloque post reuolutum: tū ad solem decoctos, perque
 caudam apprehensos quatunt. Omni excussa carne spinas ad certum proiec-
 entes locum in magnum aceruum cumulant, certo postmodum usui, de quo
 postea scribemus, futuras: post hæc carnes piscium in concauo saxo pinsunt,
 admistoque paliuri semine cibum conficiunt sibi suauissimum. Nam sic immi-
 xtas carnes in modum longioris lateris formant, ad solemque paulò desiccatas,
 sedentes cum uoluptate edunt, non quidem ad certam meluram aut pondus,
 sed ad satietatem, prout cuiuscunque fert libido, & edendi appetitus. Habent enim
 semper uelut è penu promptum hunc cibum, tanquam Neptuno pro Cerere
uictum illis subministrante. Quandoque uero maris tempestate adeo littori pro-
 xima loca multis diebus inundantur, ut nulla detur piscandi facultas. Quo
 tempore cibi penuria conchas legunt permagnas: quarum testa saxis attrita,
 interiori carne cruda sapore ostreis persimili uescuntur. Vbi uero tempesta
 uentorum uia diutius perseverat, conchæque deficiunt, ad ossa configunt iam
 cumulata. Ex his tenerioribus recentioribusque electis, quae dentibus possunt
 mandunt. Duriora edunt saxo contrita: nihil brutis animatibus dissimiles. Et
 ossibus quidem, ut diximus: piscibus autem miro quodam modo ultra quam quis exi-
 stimaret, utuntur. Nam eorum capturæ quatuor diebus continuis intenti, epulan-
 palam cum lætitia, cantuque absono, omnibus inuicem congratulantibus. Deinde
 mulieres, ut in quanque quis forte incidit, cognoscunt, proliis causa, omni cura ob-
 ciborum qui presto sint copiam uacui. Quinto die ad fontes uadunt, potus gra-
 tia ubi

tia: ubi aquæ dulces fluunt, ad quas pastores greges atq; armenta potum du-
cunt. Eorum profectio haud dissimilis est armentis boum, omnibus simul uo-
cem uelut inconditum sonum tollentibus. Lactantes infantulos matres in ul-
nis ferunt, repulsos à lacte patres. Qui quintum excedunt annum, cùm paren-
tibus magno cum gaudio, ut qui ad fruendum uadant, proficiscuntur. Natura
enim eorum incorupta, famem sedare, maximum dicit bonum, nullam ad-
uentitiam uoluptatem quærens. Cùm pastoriū aquationibus appropinquant,
repleto aqua uentre uix regredi queunt, potu graues: eaq; die nihil edunt, ia-
cet quisq; aqua plenus, distentusq; similis ebrio: postera die denuo ad capien-
dos pisces redeunt. Ita uitam per omne tempus transigentes, ob simplicem ui-
ctum raro in morbos incident. Breuioris tamen quam nos sunt uitæ. Hæc eo-
rum qui intra sinum habitat, uiuendi norma. At illorum qui extra sinum sunt, *Populi qui en-*
multo est mirabilior, ut qui nunquam bibant, & natura ab oīni semoti sint *tra sinum de-*
passione. Hi procul à terra habitabili tanquam in loca deserta à fortuna cœcti, *gunt.*
piscationi dant operam. *Humida nō appetunt: pisces edunt semicrudos*: non
quò sitim effugiant, sed feritate quadam eo cōtentí uictu, quem à fortuna for-
titi sunt. Felicitatem summam putant his carere rebus, quæ dolorem possent
egentibus afferre. Id uero mirabile, & quod uix credi queat, quod nulla mo-
uentur animi passione. Ab Aegyptijs mercatoribus qui per rubrum mare iu-
xta ea loca nauigant etiam nunc eadem quæ nos scribimus, de his referuntur.
Tertius quoq; Ptolemæus cupiens elephatos qui in eis sunt locis uenari, quæ-
dam ex amicis Simmiam nomine ad speculandam eam regionem misit. Hic
diligenter scrutatus singula, ut Agatharchides Cnidius refert, ait gentem hæc
Aethiopum qui absq; passione uiuunt, nullo uti potu: ut quem non appetant
natura: neq; nauigantium sermone, aut appropinquatiū extenorū aspe-
ctu moueri: sed respicientes tantum immobiles stare, absq; illo, perinde ac si
neminem uiderent, sensu. Si quis ense educto eos percussiterit, non diffugiunt,
& uerbera & iniurias perferentes: neq; quisquam alterius uulnere aut damno
mouetur: sed sèpius filios aut uxore ante oculos interfectos absq; ulla passio-
ne respiciunt, nullum neq; irg, neq; misericordia signum ostendentes. Deniq;
omnia mala quieto animo perferunt, aspicientes solum percutientes, ac ad sin-
gula mouentes caput. Ferunt eos præterea sermone caretes, nutu manibusq;
lignificare quibus egeant, & quæ uelint. Quod uero quis miretur magis, ma-
rini uituli inter hos uersantur, piscium capturæ uelut homines intenti. Simili *Tw, usum leon*
studio cubilia partusq; & natorum tutelam hæ gentes unanimi consensu pa-
ceq; curant, nullo externo animanti infestæ. Quod uitæ genus, licet mirabile,
à prisca olim temporibus ea gens seruauit, siue ita lōgo tempore assueta, siue
coacta necessitate. Habitaculis non iisdem quibus Ichthyophagi utuntur, sed *Domicilia*
diuersis habitant modis. Quidam in speluncis habitant ad Arctum positis: in
quisbus tum umbra tum spirans aura eos ab estu solis tutatur. Nam quæ ad me-
ridiem loca spectant, fornacibus ex nimio estu similia, accessum ad ea adimunt.
Qui sunt uersus Arctum, ex costis ceterorum incurvis, quas mare plurimas ef-
fert, ex utroq; positis latere, colligatisq; quas maris alga operiunt, habitacula *Tū: w̄l p̄d*
sibi extruunt ad evitandos aestus, natura sibi artem ex necessitate ad se tuen-
dam reperiente. Est & tertius apud Ichthyophagos habitandi modus. Arbo-
res quædam iuxta littus plurimæ nascuntur, imminentes mari: has frequenti-
bus folijs, fructu uero simili nuci castaneæ, simul connectentes, umbraculas si-
bi constituunt: ubi in littore pariter & mari commorantes, uitam agunt, tum
solem effugientes arborum umbra, tū continua maris unda, uentorumq; aura
aestum mitigate. Quartum habitaculorum modum ingens iuxta littus tumu-
lus efficit: qui prisca olim temporibus ex maritimis herbis, arenacj maris flu-
ctibus immixta editus, instar montis excreuit, adeo firmus, solidē compa-
ctus, ut in eo oblongas effodiant, speluncas: in quibus commorantes, maris
refluxus

refluxu prodeant ad piscium capturam: fluxu, ad speluncas confugientes, epulantes quos ceperant pisces. Mortuos in mare projiciunt inundationis tempore, sepultura sua piscibus pabulum praebentes.

*Colligit auctor
Chelone phagi esse.* Vnū ex Ichthyophagis genus eas habet habitationes, ut qui eiusmodi diligenter res inuestigare uelint, multum addubitare cogantur. In promontorijs enim præcipitibus undiq; ac præaltis habitant nonnulli, ad quæ impossibile fuit quenq; in principio adire.

Pars mari proxima ne pediti quidem est accessibilis. Nauibus non utunt, cùm sit ignotus illis earū usus. Ita fateamur oportet, illos esse loci aborigines, necq; aliunde generis, quemadmodum quidā naturę indagatores de omnibus reb. naturalibus senserūt, principium cepisse. Verū cum horū cognitio nobis sit inaccessa, nil prohibet multa dicentes in paucis uera sentire: & quæ uerbis similia uero audientibus persuadent quandoq; longe à uero abesse. Nunc eo-

Chelone phagi. rum quos Chelonophagos dicunt, uita recens seāt. Sunt in Oceano insulae iuxta continentem numero plures, sed paruæ humilesq;, nullo neq; domestico neq; agresti fructu. In his quoniā fermē cōtinuae sunt, nulla fit tēpestas, aut fluctuū maris inundatio. Inter has magnus habet testudinēs numerus, quæ eō cōfugiunt ob maris tranquillitatē. Noctu in profundo commorant intentæ cibo. Die inter insulas diuertentes iacent, respicientes ad solem, inuersisq; nauiculis piscatorijs aspectu similes, excellunt enim magnitudine præcipua inter marinas conchas. Barbari insulas incolentes, interdiu paulatim, ne sentiantur, uersus testudinēs natant. Eas adorti quidam ab uno latere ad terram premūt: quidam à reliquo sursum leuant, quò reddunt resupinas, ne uertere se, ne uic effugere queant. Tum longa reste per caudam ligatas, nando ad terram deducunt. In insula expositis, omnia interiora paruo tempore ad solē adusta comedunt. Testa quæ concava est, tū ueluti cymba ad continentem nauigant, tum pro aquæ receptaculo, tum pro tentorijs utuntur: quibus natura admodū opitulata est, ut una res uario usui accommodaretur. Cibo enim, uase, domo, nauī uitam illorum adiuuant. Haud procul ab his littus inhabitant, uitam incultam ducentes barbari. Nutriuntur enim ex cetis ē mari ad littus ejectis, quorum magnitudine quandoq; abundē epulantur: quandoq; illis deficientibus, torquentur fame: cogunturq;, cùm cætera consumpta sint, algam & extrema costarum mandere. Hæc fertur Ichthyophagorum uita. Littus quod ad Babyloniam spectat, contiguum est regioni domesticæ & plantis plenæ. Tanta uero inest piscium multitudo, ut incolis nunquam eorum desit copia. Nam propter littus frequentes infiunt humi calamos, adeo inuicem humi connexos, ut retia aspicientibus in littore uideatur. In his sunt plurimi aditus, qui ostijs ita in utrancq; uoluntur partem, clauduntur. Maris fluxus ad terram delatus, aquæ impetu ostia impellens aperit, refluxus claudit. Singulis igitur diebus ex mari in inundatione pisces cōtigit ad terram per portas deduci: qui refluente aqua ostijs clausis humi in sicco remanent, tanto persæpe numero, ut cumulum salientium piscium diceres. Hi & copiam uiuendi, & haud paruum uectigal præbent. Quidam circum ea loca habitantes (regio enim omnis plana atq; humiliis est) fossas à mari ad suas usq; uillas multis stadijs ducunt: ostiaq; ex uiminiis facta, in imo fossæ statuunt, quæ fluente mari aperiuntur, clauduntur refluente. Igitur remanente per ostiorum raritatem aqua deprehensos pisces in fossa sinunt, quoad ceperint quos uelint. Nunc ad reliquos transeamus.

tacav. In Aethiopia quæ supra Aegyptum est, iuxta fluuium t̄ quem Astapam uocant, inhabitat ḡes quā Rhizophagos uocant. Radices enim arūdinaria quas ex propinquis locis effodiunt, magna cura lauantes barbari, lapidibus terunt, quoad molles factæ cohereant: deinde placentas ad modum lateris quantum manus capit factas, atq; ad solem decoctas mādunt. Quem solum cibum cum per omnem uitam suauem atq; affatim habeant, eoq; pacem continuam inueniunt, cum leonibus tamen bellant. Nam aere cūm aëre cōstūseruent, ē

deserto

deserto leones ad eos egrediuntur, & umbræ causa, & ut minores uenentur feras. Ad hos Aethiopes ex paludibus exeunt, multi pereunt, tum inferiores viribus, tum deficientibus quibus se tutari ualeant, armis. Et iamdiu ea delecta est a leonibus natio, nisi natura eis sponte præsidium tulisset. Nam sub ortum Canis, mirabilis atq; innumera nullo agitata uento culicum multitudo ad ea loca aduolat. Homines ad paludes contigentes, minime laedunt: leones abi-
re ex his regionibus compellunt, tum moriuntur, tum uocis lono territos. His sunt Hylophagi, Spermophagi qui appellantur propinquui. Quorum hi quidem Spermophagi fructus qui æstate ex arboribus decidunt colligentes, ab ipso labore edunt: reliquo tempore herbam in umbrosis nascentem locis decerpunt, quæ uitæ subuenit egestati. Hylophagi uero cum filijs uxoribusq; ad loca campistria accedentes, arbores ascendunt, ac teneras ramorum summitates auferunt. Tantam autem ex continuo usu ramos ascendendi peritiam habent omnes, ut, quod incredibile uidetur, de arbore in arborem uelut aues prosiliant, ascendantq; tenues absq; periculo ramos, macilenta leuitateq; corporis nixi. Si quando perdes labantur, manibus ramis comprehensis se a casu uindicant: quod si forte deciderint, nulla in re propter leuitatem corporis laeduntur. Ita ramis tenerioribus dente exelis, uentrem farciunt. Hi semper incedunt nudo corpore, communesq; uxores ac liberos habent. Pugnat inuicem pro locis, armati baculis aduersus alios, ac dominantes uictis. Moriuntur ut plurimum fame, cum deficiente uisu corpus priuetur eo sensu quo cibum quærebatur. Reliquam circa regionem Aethiopes tenent qui Gymnetæ dicuntur, numero haud multi, uita ab reliquis diuersa. Sylvestrem enim incolentes regionem, & penitus aspera, rarissimis aquarum fontibus, super arbores ferarum timore dormiunt. Sub auroram ad aquarum decursus armati prodeunt, se abscondunt inter arborum frondes. Sub æstum uero solis agrestes boues, pardalesq; ac uaria ferarum genera tum caloris tum sitis impatientia ad aquas potus causa confluunt. Repletas grauesq; aqua bestias, Aethiopes, cum haud facile moueri possint, ex arboribus descendentes adorunt: ac lignis adustis faxisq; & sagittis occisas, perq; coetus diuisis edunt. Aliquando uero, quamvis perraro, & ipsi a ualentiori bestia interficiuntur. Sed multas ipsi dolo & arte ualentiores beluas capiunt. Si quādo desint animalia, antea captorum pelles madefactas remotis pilis ad ignem leuem ponunt, dispartitasq; singuli audiē ad satietatem sumunt. Impuberes pueros exercent ad certum lignum iacere, solis cibum præbentes ijs qui signum tetigere. Ideo iaculares optimi euadunt, urgente fame. Ab hac regione qui occasum uersus plurimum distant Aethiopes, cum elephantis certant. Habitantes enim in sylvestribus & arboribus refertis locis, elephantorum ingressus atq; exitus ex præaltis arboribus obseruant. Multos una incedentes non aggrediuntur, omni spe uincendi remota. Singulis iniiciunt manus, mirabili audacia freti. Nam cum incedens bestia arbori appropinquit, in qua speculator occultus latet, ex ea desiliens, manib; apprehensa cauda, pedibusq; ad dextrum femur oppositis, securi, quæ ex humero pendet, leui, ut unica manus tractari queat, & acie acutissima, dextera manu apprehensa, neruos dextri poplitis crebris ictibus amputat: sinistra manu regens agile corpus, beluæ conatus magna uelocitate effugit. In eo namque certamine uersatur utriusque fauoris, mortis discrimine in alterius uita posita. Elephas neruis abscisis, quandoque, quia haud facile se uertere potest, inclinatus in latus faucium, in terram cadit, Aethiopemq; secum trahens interficit. Quandoque ad arborem aut saxum hominem allidens, ipso pondere, quoad animam exhalet, comprimit. Quidam elephantes dolore moti, cum insidianti obesse nequeant, distingunt per campos, quoad continuis securis ictibus ab insidente cæsi decident. Tum concurrunt Aethiopum coetus, & adhuc uiuentis bestię posterioris partis carnes abscissas edunt. Nonnulli ex propinquis incolis absq; ulla discrimine elephanto;

phantos arte superat. Consueuit hoc animal cum a pascuis plenum redit, dormitum proficisci, plurimum natura ab reliquis quadrupedibus diuersa. Non enim genu corpus flecti ad terram potest, sed arbori haerens dormit. Arborem elephantis adhaesione tum attritam, tum sorde plenam aduententes incole, iuxta humum secant, ut tam non nisi impulsa cadat. Deinde sui accessus uestigia ad ea loca delent, subito abeunt, priusquam bestia ad somnum redeat. Elephas uesteri cibo plenus ad notum cubile profectus, omnique mole sectae haren arborei, statim una cum ea ad terram prosternitur. Resupinus tota nocte iacet, cum se erigere nequeat. Aethiopes die ad locum accedentes, absque periculo bestiam occidunt, tabernaculisque ibidem erectis moram trahunt, quoad animal sit absumptum. Harum gentium quae partes ad Hesperum pertinentes

Strutophagi. habitant, Aethiopes simi ad meridiem spectantes, Strutophagi cognominantur. Est apud eos auium species natura terrestribus animantibus mixta, unde & aues ceruine nominatae sunt. Haec magnitudine sunt magni cerui, collo oblongo, rotundis lateribus atque alatis, capite tenui oblongo, cruribus ac iuncturis firmissimis, fisco pede. Alter uolare propter grauitatem nequeunt. Verum ocyssime summis pedibus terram tangentes, praesertim cum flans uentus alas ueluti nauem extensis uelis impellit, currunt. Venatores feriunt lapidibus ferme latissime magnitudine, pede iactis. Cessante uento alarum praesidio destituta, cursuque uicta prehenduntur. Harum cum magna sit multitudo, uarijs artibus plurimas barbari facileque capiunt: & carnes quidem edunt, pellibus uero prouestibus utuntur, ac lectis. Ab his uero quos simos Aethiopes dicunt, saepius uenatione lacestata, rostris tueruntur: quae cum magna sint, & ad incidendum apta, magno sunt incolis usui, cum haud parua habeatur horum animantium copia. Haud procul ab his absunt Acridophagi, deserto contermini, homines paulo ceteris breviores, macilenti, ac supra modum nigri. Veris tempore Zephyrus ac Libycus uenti infinitum penitus locustarum ex deserto ad eos deseruit numerum. Haec permagnae sunt, sed colore alarum turpi ac squalido. Aethiopes ad id assueti, in quandam latam longamque multis stadiis conualem plurimum materie ex propinquis locis ingerunt. Cum suo tempore locustarum tantum nubes a uentis sugra uallem defertur, materiem cogestam, omnemque loci herbam antea succisam incendunt. Locuste de super uolantes ingenti summo enercent, paulum ultra uallem ad terram tanta decidunt copia, ut uictum omni gente abunde prebeant. Has enim sale, quod regio plurimum fert, superinfuso, diutius seruant, cibum gustu eis suauem. hic est solus eorum per omne tempus locustarum uictus. Necque enim pecora nutriunt, neque pisces edunt, procul a mari positi: neque ullum aliud uitae adminiculum habent. Corpore leues sunt, ueloci cursu, & uitae breuis, ut qui longissime uiuant, quadragesimum non excedant annum. Finis eorum non solu mirabilis est, sed etiam incredibilis. Nam propinquante senecta, pediculi alati, non solum uisu uarij, sed specie horridi ac turpes in corporibus natu, uentre primò, tum pectus, deinde totum corpus paruo tempore exedunt. Qui morbum patitur, primum ueluti scabiei cuiusdam pruritu affectus, corpus scalpit, uoluprate simul & dolore perceptis. Deinde exorientib, pediculis, simul effluente sanie, morbi acerbitate ac dolore percitus, unguibus corpus magno cum gemitu lacerat. Tanta uero uermium copia effluit, alijs superalios tanquam ex perforato vase scaturientibus, uideantur nequeant. Hoc pacto siue cibis siue aeris causa miserum sortiuntur uitae finem.

Incole è sedibus suis pulsi à scorponibus & araneis. Huic genti regio adiacet per ampla, uarietate pascuorum fertilis, sed deserta & quae penitus adiri nequeat. Non tam hominibus a principio caruit, sed postmodum intempestiu ex pluvia deserta est, multitudinem aranearum scorpio numerique ferente: tantam enim harum bestiarum excreuisse copiam ferunt, ut moribus pestiferis incolae coacti, patriam deserere, & ad alia loca confugere compellerentur. Neque uero debent haec incredibilia uideri. Multo enim his maiora sunt.

ra sunt per terrarū orbem literarum monumētis tradita. In Italia murium multitudo sylvestrium ē terra prodiens, plures solum patrium linquere coēgit. In Media adeō ingens passerum inoleuit copia, iacta absumentiū semina, ut homines malo aeti ad alia migrarint loca. Eos quos Attariotas uocant, rançē nū bibus pro guttis aquae in terram delapsæ adegerunt, relicta patria ad eam in qua nunc quoq; resident oram confugere. Iam uero quis ignorat, inter multa egregia opera pro quibus Hercules immortalitate donatus est, illud etiam numerari, ex Stymphalide palude innumeritas aues quæ ea loca infestabant, eius uirtute expulsas? Quædam Libyæ urbes leonū ui ab desertis locis ad eas aduentantium desertæ sunt. Hęc eorum gratia, qui parum quando b; fidei scriptoribus ut in credibilia narrantibus habent, retulimus. Nunc ad historiam redeamus. Extremas ad meridiem partes uiri tenent à Græcis Cynamyni, à uici-
 nis barbaris sylvestres appellati. Hi barbas habent admodum magnas, grēges sylvestrum canū nutrientes ad prēsidia uitæ. Nam ab æstio tropico usq; ad medium hyemis Indi boues innumera multitudo eorum regionē ingrediuntur. Causa quidem incerta est, utrūmque alias insectantes se feras fugiant, an pastus penuria, an alio naturæ (quæ omnia miranda gignit) impulsu hominibus ignoto actæ. His homines cū obſistere nequeant suis uiribus, se caribus tuent: quibus in uenatione usi, boues permultos capiunt. Et partim quidē recentes edunt, partim saliunt ad futurū usum. Multa insuper alia animantia canibus capta comedunt. Postremi qui ad meridiem habitat, in hominis forma ferarum uitam ducunt. Sed de his haec tenus. Nūc de Troglodytis loquemur. **Troglodytes**
 Hi à Græcis appellātur pastores, eo quod ex pecorib. uiuant. Coetus ac tyran-
 nos inter se constituunt. Vxores ac filios habent cōmunes, excepto qui unicā dicti.
 tenet, tyranno. Huic propinquanti mul etam tyrannus irrogat, certo numero
 pecudes. Etsiarum tempore, quo maximi decidunt imbræ, sanguine & lacē
 immixtis paulumq; coctis nutriunt: æstu solis deficientib. pascuis, ad loca declinant palustria: pro quibus solis inuicem certant. Pecora uetus, aut in morbos cadentia occidunt, exq; his per omne uiuunt tempus. Parentum nomina
 minimè induit filijs, sed tauri, arietis, ovis. Ethos quidem patres, has matres
 quoniā ab his, non à parentibus quotidianus præbeat cibus, appellant. Utuntur potū idiotæ paliuri succo: potētiores ex quodam flore expreſſo, qui est de-
 terrimo nostro multo persimilis. Armentorū grēges secū ducentes, uarias, ne
 iisdem in locis morentur diutius, régiones mutat: corpora, præter uirilia, quæ
 pellibus teguntur, nudi. Pudenda Troglodytæ omnes uelut Aegypti circum-
 cident, his demptis quos à casu clāudos appellant. Hi soli intra regionē exter-
 norum habitantes, ab infantia nouacula inciduntur. Arma ferūt Troglodytæ **Arma.**
 ij quos dicunt Megabaros, scutum ex corio crudo bouis rotundum, & ferrata
 clauam: alijs arcus lanceasq;. Sepulchra ridiculē penitus curat. Nam paliuri ui-
 minibus corpus ligantes, defuncti ceruicem cruribus applicat. Deinde cada-
 uer in loco editiori positum lapidibus ridentes obruunt: impositoq; super sa-
 xorum aceruum capræ cornu, abeunt, nullo dolore moti. Bellant inuicem, nō
 ut Græci, ob iram aut ambitionem, sed pabuli gratia. In eortū concertationib;
 primū iactis lapidibus, quo ad aliqui uulnerent, cōcertant: tum arcu, quo
 admodum exercitati sunt, pugnantes, mutuis uulneribus cadunt. Ea certami-
 na dirimunt quæ ætate præcedūt fœminæ, quibus nullo periculo in medium
 prodeuntibus (nephias est enim has ullo pacto lēdere) extemplo à certaine
 cessant. Inualidi ob senium armenta sequi, gutture bouis cauda adstricto uitā
 finiunt. Qui morte differunt, licet uolenti, eodē modo, ad rionitos tamen ante,
 uita priuare. id q; habet beneficij loco. Febricitates item, aut morbo incu-
 rabili correptos, simili afficiunt morte. Maximū enim arbitran̄ valorū; ab eo
 uitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignū uitā. Videre licet Troglodytas
 Omnes corpore integro, ætate ualida, ut qui sexagesimū non exceedant annū.
Verūt

Aëris diuersitatē. Verūm de his hactenus. Si quis uero lector aut propter rerū nouitatem, aut mirabilē eorum qui describuntur uitam, nostrā forsan historię fidem abrogabit: Scythaꝝ Troglodytarumq; aërem nostro cōparans, quātumq; inter se hi differant pensitans, scribentiū uerbis crederet. Tantū enim noster differt aëris ab eo

qui in historijs aliquādo narratur, ut diuersitas eorū incredibilis uideatur. Ali-

Vis frigoris. quibus in regionibus adeo maxima frigoribus cōgelantur flumina, ut currus & exercitus iuper immobilem glaciem transeant. Congelantur etiam uīnū reli-

quaq; humida, adeo ut cultris absindantur. Quodq; his est mirabilius, & ex-

tremitates uestium quas homines ferunt, frigore attrita decidunt, obfuscant

oculi, ignis splendorē non reddit, æreæ statuæ dirumpuntur. Quandoq; uero

ob densas nebulas neq; fulgura, neq; tonitrua in eis locis fiunt. Plura quoq; a-

lia his mirabiliora natura efficit, quæ ignorantibus incredibilia uidetur: ijs ue-

rō qui ea experti sunt, intolerabilia. In Aegyptiā ac Troglodytarū finibus pro-

pter immensam solis circa meridiē calorū uitam, nequaq; se respicere propè stā-

tes queunt, ob aëris crassitatē. Absq; calceis ire nō possunt: nā discalceati subi-

tō pedes immēsa caliditate exulcerant. Sitientes, nīl potū citō sumant, euesti-

gio moriuntur, utpote solis æstu humiditatē corporis subito absumente. Cibi

in uas æneum cū aqua positi, exemplò solis ardore absq; igne alio decoquun-

tur. Has tamen qui incolunt oras, tanta uitæ incommoda nolunt effugere, sed

ultrō potius eam diligunt uitā, q; alio cogantur more uiuere. Ita patriæ amor

aut̄ p̄p̄s ē. quidam ingens natura singulis innatus est: & aëris malitiam consuetudo à te-

xi φιλτρον̄ neris annis copta superat. Has uero tot rerum uarietates haud magna locoru-

m̄t̄σσc otw̄ intercapedo aliquando continet. A' Mæotide palude, ubi Scythæ quidam in

pagis & summis frigoribus habitant, multi cū onerarijs nauibus decem die

bus Rhodum, tum quatuor in Alexandriam accessere: deinde per Nilum nauigantes, diebus decem in Aethiopiam peruererunt. Ita à frigidissimis orbis

partibus ad calidissimas regiones non amplius quatuor & uiginti dierum cō-

tinua ea nauigatio fuit. Quapropter cum non longè distantiū locorum aëris

sit tanta uarietas, non est mirandum uitam illorum, mores & corpora à nostris

multum differre. Nunc de feris quæ in eis sunt regionibus, aliqua sunt scri-

benda. Est animal quod à re Rhinocerotem uocant, par uiribus elephanto,

magnitudine inferior, pelle purissima, colore buxi. In summitate narū cornu

genit simū forma, durumq; instar ferri. Hoc pabuli causa cum elephāto certat.

Acuit enim ad saxa cornū: deinde cum elephante congressus, uentrem graui-

ter ictum cornū tanq; gladio proscindit. Hoc pacto pugnans, bestiam exan-

guem reddit. Si uero elephas illius ictum præoccupat, proboscide captum,

cū superior sit uiribus, laniat. Sphinges & apud Trogloditas Aethiopesq;

nascuntur, forma haud ei dissimilis qua pinguntur, sed paulo pinguiores: natu-

ram habent mansuetam, pluribus exercitijs discipliniscq; aptam. Qui Cynoce-

phali uocantur, corpore sunt & forma homini deforma assimiles, uocemq; imi-

tantur humanam: ferum omnino atq; indomitū animal. Supercilijs aspectuq;

sunt horrido ac truci. Fœminis sua natura accidit, ut palam expositā extra cor-

pūs uulnā per omnē uitam ferant. Is uero quem Cepum nominant, à corpo-

ris & ætatis decoru nomen sortitus, facie est leonis, corpus reliquum pantherę

simile: excepta, qua damis æquatur, magnitudine. Horū animalium omnium

Taurus cornutus. tauri, qui carnibus pascitur, feritatē excedit, penitusq; est expugnatū difficilis. Corpore maior est domesticis tauris, equi uelocitate, ore usq; ad aures fil-

so, rubicundo colore, oculis albis, nocte q; refulgentibus: cornua ueluti aures

mouens, in certamine firma tenet: pili contra naturā cæterarum animantium

uersus caput ducuntur. Et hēc fera uiribus fortitudineq; mirabili pugnat cum

cæteris bestijs, quas superatas comedit. Est quoq; infestus admodum armen-

tis, nihil neq; pastorum uires, neq; canum multitudinem timens. Dicitur eius

pellis haud quaq; uulneribus patere. Cū multi illum conentur ui capere, fru-

stra defa-

stra defatigantur. In foueam delapsus, aut alio captus dolo, seipsum ex ira suffocat, pristinæ libertatis memor. Merito igitur Trogloditæ hanc bestiam optimam iudicant, cui à natura indita sit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri, quodq; maximum est, haud inferior natura ferri. Quos uero Aethiopes appellat Crocottas, mixta sunt canis lupiç natura, sed ambobus deteriores: den *Crocottæ*: tibus ita ualidis, ut ossa omnia facile conterant, & digerant comesa. Hoc animal scribunt quidam uocem hominis (quod nobis procul à uero uidetur) imitari. Varia serpentum genera, incredibiliç magnitudine conspicunt, qui *Serpentum* loca deserto incolunt propinquæ: centum enim cubitorum longitudine non *species*: nullos esse aiunt, ut merito non solum à nobis, sed ab alijs quoç id falsum esse existimetur. Addūt insuper his multò maiora haud digna fide. Nam cum plena sit regio, serpentes uero maximi, circumuolutos in gyrum longe procul a spicientibus locum editorem, & quasi collem quendam uideri. Sed eorum magnitudo uidetur creditu difficultis. Nos de maximo omnium qui in conspectu uenerint serpente capto, ac in Alexandriam delato referemus, addentes capturæ modum. Secundus Ptolemæus cupiens & elephantos & alias mirabiles uisu ac uiribus beluas ad se adduci, donis ac pecunijs multos ad elephantos, qui multi ad eum deducti sunt, aliasq; feras capienda pellexit. Itaq; multa eius studio ad Græcorum notitiam antea ignota animantia deducuntur. Conspecta uenatores quidam regis in huiusmodi donis magnificentia, decreuere communi animo aliquem magnum serpentem uiuum in Alexandriam ad Ptolemæum traducere. Cùm res hæc grauis difficultisq; esset, fortuna eorum consilio opitulata est. *Serpens erat triginta cubitorum longitudine iuxta aquas*, qui reliquo tempore immobilis, se in circulū redigens quiescebat: accendentibus ad aquam potus causa cæteris animantibus, subito assurgens, oreç nonnulla capiens, alia circumnectens cauda, depascebatur. Hunc conspicati homines, cum longior esset, hebesq; natura, laqueis & catenis sese illo potituros sperantes, primū fidenter ad eum accesserunt. Bestie appropinquantes, uisis igneis oculis, lingua lambente singula, squamarum asperitate, dū moueretur, strepitum ingentē reddente, dentibus insuper eminentibus, oris quo que aspectu horrido, immutato colore, admodum exterriti sunt. Itaq; timide iniectis ad caudam laqueis, ad contactum funibus corpus, magnis sibilis conuersa belua, propinquissimum ore captum uiuum deglutivit: alium fugientem cauda longe apprehensum, atq; ad se tractum occidit. Cæteri metu perculsi, figura saluti consuluerent, non tamen omittentes beluae capienda curam, spe lucritimorem superante. Arte igitur & dolo potiore uiribus, beluam sunt aggressi. Primum ualidis spissisq; funibus rete concavum nassæ forma belue capax fecerunt. Tum speculantes serpentis cubile, atq; exitus redditusq; notato tempore: ut primum serpens ad consuetum animalium pastum prodijt, priore aditu, ingentibus lapidibus terraç obducto, in proximo uallis loco latum in primis ingressum, tum arctiore interius, ueluti cuniculum, cubile uersus, in quo rete positum est, fecere. Reuertenti à pastu beluae, sagittarij funditoresq; tū equitum magnus numerus, ad hæc tibicines ad id preparati, omnes sese ostenderent, nulli tamen adire proprius ausi sunt, aliorum malo edocti. Simulac illi accesserunt, *belua collum extulit altius equitibus*. Illi uero ad uenatum cōgregati, connectis procul manu telis, tum equorum conspectu, tum latrantium canum multitudine, ad hæc tubarum concentu territum serpentem, ad solitum aditum coegerunt: quem ob septum cum reperisset, illi inseguendo armorum equorumq; strepitu, tubarum insuper clangore, & uenantium clangoribus obstupescitam beluam ad preparatum aditum adægere: quem ingressa, in rete incidit, deinceps reluctantem reteq; dentibus magnis editis sibilis lacerantem compresserunt. Eam enim ad terrā exposuerunt, & loca caudæ proxima pungentes, retraxerunt eius dentium lacerationem ad sensum dolentium partium.

F Eo pacto

Eo pacto irretitum serpentem deferentes Alexandriam regi obtulerunt, mirandum spectaculum, & uix audientibus credendum. Deducto deinde paullatim ad conterendas uires cibo, feritas eius remissior reddita est: ita ut ob illius mansuetudinem obstupescerent. Ptolemaeus uenatoribus tributo premo, serpentem dimenso enutriens cibo, ad regiam uenientibus exteris pro mirando spectaculo ostendebat. Tam ingenti igitur serpente in conspectum hominum palam deducto, haud abroganda uidetur fides Aethiopibus, neque pro magnitudo, fabulis ducenda, quae de serpentibus tradunt. Afferunt enim, reperiri apud se illos tanta magnitudine, ut non solum boues ac tauros, ceteraque eiusdem molis animantia, sed elephantos quoque occisos uorent. Nam cum illis congressi, primum cauda pedes illorum multis nexibus coplicant, ita ut nequeant morueri: deinde in caput assurgentes, oculisque tanquam fulgure incensis, elephantorum uisum obumbrantes, ad terram deiectos comedunt.

Sinus Arabicus.

Nunc de reliquis Arabicis sinus oris scribemus, partim à nobis Alexandriæ ex regum commentarijs, partim ex his qui uiderunt perceptis. Hæc enim orbis portio, insulae quoque Britannicæ, & loca ad Arctum sita, paucis nota sunt. Verum de regionibus quae Arctum spectant, de quoque Britannicis rebus tum rese retur à nobis, cum C. Cœsar, qui Romanum usque ad Britanni imperium protrulit, easque horas incognitas antea, notas effecit, gesta complectemur. Arabicis sinus ostia patent ad Oceanum, quæ meridiem respicit, multorum stadiorum longitudine, quae Arabie Troglodytarumque finibus terminantur: ostium reliqui sinus latitudo decem & septem stadijs patet: à portu Panormi ad oppositam continentem diei unius nauigatio. Plurimum uero distat circa Tyrrenum montem, ubi ita latum est mare, ut continentes minimè inuicem aspiciantur. Ab hac latitudine paulatim clauditur usque ad ostium eius. Is sinus multis in locis insulas continet magnas, quas inter arcus est nauium cursus, maris uero fluxus uehemens ac multus. Hic situs est Arabicis sinus, cuius ab ultimis locis ordinantes, utrinque nauigandi modum, quæque in eo sunt memorata digna recentebuntur. Et primum dexteram sumemus littoris partem: quam usque ad desertum habitant Troglodytæ.

Ab Arsinoë urbe iuxta dexteram continentem euntibus, uarijs in locis ex saxis in mare emanant aquæ falsedine amaræ. Ultra quas latis campis mons imminet uiridi colore, qui continuo aspicientium uisum corruptit. In motis radicibus stagnum est difficile ad nauigandum, nomine Aphrodites. Ex tribus, quæ in eo sunt insulis, duæ oliuas ac ficus abunde ferunt: tertia his arboribus deficiens, meleagridis, ut appellant, referta est. Post hæc sinus est ingens nomine Acathartus, in quo peninsula angusto aditu iter nauigantibus ad oppositum mare præbet. Ultra hæc loca insula est longitudine stadiorum octoginta, nomine Ophiades, olim deserta cultoribus, ob serpentum (unde & nomen sumpsit) in ea diuersantium multitudinem. Postmodum regum Aegypti opera serpentibus purgata est, ad cultumque redacta, ita ut nulli in ea amplius conspiciantur. Non autem prætermittenda uidetur causa, qua hanc insulam serpentum molestia cura hominum liberauit. Inuenitur in ea insula Topazius lapis, uitro similis, colore aureo. Cuius accessus omnibus est interdictus, poena mortis ad eam nauigantibus statuta. Pauci custodes insulae præsunt, uitam miseram ducentes. Ne quis enim eos lapides furto auferre possit, nulla penitus in insula nauis relinquitur. Qui propè nauigant, regis timore haudquaquam propinquant insulæ. Nutrimentum deferentes euestigio abscedunt, cibo relicto. Cæteri propinquai insulam non adeunt. Deficiente cibo ad littus sedent omnes, uitæ subsidium expectantes. Hos qui deferunt, ut tardos sæpe incusant, uelut in extremo uitæ positi. Hic lapis in petra nascit, die ob solis splendorem minimè apparens. Noctu in umbra lucet, procul ostendens quo sit in loco. Custodes sorte diuisi, ad loca ubi latent Topazij accedunt. Quæ ubi noctu splendentem

dentem conspexere, locum splendentē lapidis designant: eum postmodū die
 excisum opificibus tradunt, qui ex eo Topazium eliciant. Propinqua littora
 maiori ex parte Ichthyophagi habitant, & pastores Troglodytæ. Montes insu-
 per sunt usq; ad Sotera portum contigui, qui nomen hoc à Græcis primū eō
 prospere nauigantibus accepit. Deinceps sinus incipit contrahi, & ad Arabię
 partes conuerti, cuius regio ac mare aliam à priori naturā habet. Nā continens
 humili est, nullis collibus elata. Mare non amplius tribus passibus profundū,
 colore admodū uiridi. Quod ferunt minimē natura aquæ cōtingere, sed quia
 alga referta est: locus ad nauigandū facilis, nulli subditus tēpestati, multisq; re-
 fertus piscibus. Naves quæ elephantes uehunt, tum profundæ, tum ponere
 graues, haud parua subeunt maris discrimina. Noctū enim uentorum acte ui,
 quandoq; in scopulos, quandoq; ad loca uadosa impellunt. Nautæ ubi neq;
 egredi propter aquam statura hominis profundorem, neq; nauē contis que-
 unt impellere, omnia præterquam ad uitum necessaria ē nauī ejcentes, non
 tamen propterea periculum deuitant, nulla insula, nullo editiore loco, nulla
 nauī propinqua. Nam regio penitus inculta est, & incolis uacua, & ad quam
 rari nauigent. Præter has difficultates breui tempore tanta maris fluctibus are-
 na ad nauis alueū impellitur, ut ueluti aggere obducatur. Illi incassum ad sur-
 da loca exclamantes, non tamen omnino salutem desperant. Nam quandoq;
 maris ex æstuante fluctu nati in altum eleuata, tāquam Deus quispiam salu-
 tem attulit periclitantibus. Si uero hoc Dei auxilio destituātur, ubi cibus defi-
 cit, imbecilliores in marē à ualentioribus, quo pluribus diebus cibi suppetat,
 proïciuntur. Sed tandem & ipsi pereunt, multò deterius quam iam uita fum-
 eti. Illi enim breui tempore spiritum naturæ, quæ illum dederat, reddidere: isti
 multis calamitatibus morte producta, longiora differendo mala perpeſi, tan-
 dem priuantur uita. Naves autem destitutæ nautis, tāquam suorum sepulchra
 aliquandiu permanent, arena undiq; congesta. Malus antenneq; à longè con-
 spectæ, ad defunctorum misericordiam, alpicientium animos mouent. Re-
 gium est mandatum, si quando eiusmodi casus acciderit, ut significantur loca
 nauigantibus perniciosa. Traditum est à maioribus fama, ijs qui prope Ich-
 thyophagos habitat, magno quodam eius sinus fluxu mari ad oppositum lit-
 tus secedente, omnibusq; locis eius sinus arefactis, terram funditus colore ui-
 ridi apparuuisse: ex immenso rursus maris refluxu aquam in priorem locum re-
 stitutam. Harum partium à Ptolemaida ad Taurum usq; montem nauigatio-
 nem retulimus, cum Ptolemaeum elephantorum uenationi scripsimus ope-
 ram dedisse. A Tauro uertitur littus orientem uersus, ubi æstiuo solstitio um-
 bræ ad meridiem uergunt, diuerso à nobis modo, usq; ad horam secundam.
 Habet ea regio flumina decurrentia à montibus quos appellant Psebæos: di- Φεικίων
 uiditur quoq; latissimis campis, hibiscum, cardamomum, ac miræ magnitudi-
 nis palmas, fructus insuper omnis generis asperos gustu fert, ignotos nobis.
 Mediterranea regio elephantis, tauris sylvestribus, leonibus, ceterisq; magnis
 feris copiosa est. Nauigatio impeditur insulis, nullum domesticum ferentibus
 fructum. Aues in eis uariæ, aspectuq; mirabiles nutriuntur. Mare deinceps se-
 quitur profundum, habent cete magnitudine eximia, hætid infesta homini-
 bus, nisi cum forte quis inscius in earum cristas inciderit. Neq; enim nauigan-
 tes insequi aduerso sole possunt, splendore illarum oculos obumbrante. Has
 Troglodytarum partes ultimas, montes quos dicunt Pseuaras circundant. Re-
 liquum ex aduerso littus Arabiam spectans, ab ara quam Ariston à Ptolemeo
 ad peruestigandam Arabiam usq; ad Oceanum missus Neptuno dicauit, Ne-
 ptuniū appellatur. Secundum sinus locus est maritimus, incolis propter
 utilitatem admodum celebris, Phœnicon à palmis, quas plurimas fert ubere φοινικῶν
 ac suaui fructu, appellatus. Omnis propinquus ager tum aquas scatentes ra-
 ras habet, tum ad meridiem uergens est admodum calidus: propterea locum

illum arborebus fructuq; fertilem inter deserta hominib. loca sitū, merito dīs barbari sacrarunt. Etenim pauci fontes riuiq; aqua quæ niuiū frigiditate haud inferior est, scaturientes, terrā herbis uirentem præstant, rem aspectu admodū iucundam. Est & templum ex duro lapide prisca temporibus conditum, uetus starum, & quæ intelligi nequeant literarum inscriptione. Ei uir ac mulier præsunt per omnem uitam, sacroru curam habētes. Hi felices habitu, qui id loci habitant, in arborib. ob timorem dormiunt ferarū. Iuxta Phœniconem nauigant ad continentis promontorium insula est à Phocis quæ in ea uersantur, dicta Phocarū insula. Tanta enim harum bestiarum copia in his locis superest, ut nū rū uideatur aspicientibus. Imminens huic insulæ promontoriū ei loco adiacet qui appellatur Petra, & Arabiæ Palestinae. In hanc & thus & reliqua odorem reddentia ex superiori, ut fertur, Arabia Gerthæ Minneiq; apportant reliquā Maranæi. maritimā oram tenuerunt olim Maranæi: deinde qui proximi sunt Garindæi, Garindæi. quæ loca ab eis hoc pacto sunt usurpata. Celebritas erat olim in eo quem diximus Phœnicone lustris singulis seruata, ad quā undiq; e proximis locis accedebant pingues camelos (hecatombas appellant) dīs in templo sacrificaturi. Aquam inde recedentes (nā persuasum erat eam sanitatē deferentib. cōferre) in patriam ferebant. Ob eam causam Maranæis ad sacra adeuntib. Garindæi tū prius qui domi remanserant Maranæos, tum deinceps qui à sacris redibant, per insidias aggressi, ad unū peremerunt. Vacuā cultorib. patriam tum frugibus tum pecoribus nutriendis aptam, inter se dūtiserunt. Portus ea regio paukos habet, sed frequentibus diuiditur montib. ex quibus præter aspectus uoluptatem magna à colonis utilitas percipitur. Ex hac nauigates sinus excipiunt Nabatei. Elanites, frequentibus inhabitatus Arabū uicis, quos Nabatæos uocati hi maiorem sinus portionem tenent, & mediterraneas quasdam propinquas partes in quibus frequens est populus, & permagna pecoris copia. hi prisca temporibus iuste uiuebant, uictu quæ armenta præbebāt, contenti. Postea uero quā Alexandrinos mercatores ad ea loca nauigantes spoliare prædatorijs nauibus cœperunt, imitati eorum qui in Ponto sunt taurorū feritatem, triremibus deinde capti, meritam pecnam dedere. Subest deinceps regio campestris irrigua, quæ ob frequentes fontes nutrit gramen medicū, & longitudine hominis lotum propter loci ubertatem nō solum infinitus ibi pecorum alitus numerus, sed sylvestres camelii, cerui, damæq; cōplures pascuntur. Magno prætere numero accedunt eō cibi gratia leones ex locis desertis, a clupi, pardalesq; quibus cum feris pro armentorum tutela pastores die noctuq; certare coguntur. Ita soli illius bonitas incolis discriminis causam præbet. Natura enim bonis ut plurimū quæ hominibus largitur, & mala inimiscet. His cāpis sinus quingentorum latitudine stadiorum adiacet, natura mirabili clausus pluribus ac magnis scopulis, perplexusq; ac exitu difficilis. Saxum longe in mare porrectum, nauigantium aditum redditumq; impedit: tātum fluxus tempestatisq; tempore, cum fluctus excreuere, naues supra saxum uentorum ui delatae transeunt. Gentes quæ iuxta sinum habitant, Banizomenæ appellatæ, uenationibus uiuent: apud quos est sanctissimum templum, quod omnes Arabes superstitionis celebrant. Tres proximæ his sunt insulæ, quæ multos habent portus. Hanc primam solitariam, in qua antiquarum domorum lapidea sunt fundamenta, itemq; columnæ barbaricis literis insculptæ: ferunt līdi sacrum. Eodem pacto & reliquæ sunt desertæ cultoribus, oleis tamen referte à nostratis diuersis. Post has insulas maritima loca ad mille stadia abruptis scopulis plena sunt. Mare innauigabile, neq; portus, neq; locū habet in quo anchoræ figi queant: ut necesse sit orta tempestate nauigantes submergi. Mons huic mari imminet uertice præcipiti, atque alto, in cuius radicibus exesæ speluncæ sunt frequentes, asperæq; concauitates. In has frequentibus procellis delata maris profundæ tempestas, sonum tonitruo similem reddit. Fluctus partim ad magna ilili saxa,

Ipsi saxa, sursum feruntur spuma mirabiliter edita: partim à locis concavis absor-
bentur, maximo edito fragore ac strepitu: adeo ut eis locis propinquantes, eo
sonitu percussi, timore pereant. Hoc littus Arabes incolunt nomine Thamud.
Thamudici.
Sequitur sinus ingens, sparsis in eo permultis insulis aspectu similis insulis.
Echinatibus. Iuxta littus arenæ sunt præalti tumuli, colore nigro, longè lateque di-
spersi. Deinceps peninsula subest, optimum habens omnium portum, qui in
historijs describuntur, nomine Charmuta. Nam sub rupe immensam quæ ad
Zephyrum spectat, sinus est non solum iucundus aspectu, sed utilitate quoque
cæteros supergressus. Ei mons imminet amoenus centum stadium ambitu.
Ingressum habet duorum iugerum, portus tranquillus, duobusque millibus pa-
tens nauium. Irriguis est præterea magno flumine in eum fluente. In medio
quoque insulæ continet aquis rotundantem, atque hortis accommodatam. Denique Car-
thaginæsum portui, quem dicunt Cothonum, uidetur esse persimilis: de cuius
utilitate suo loco dicetur. Piscibus plurimis, ad eum ex magno mari tum ob ci-
bum, tum ob aquarium in eum decurrentium dulcedinem confluentibus, est
refertus. Haec nauigantibus loca montes quinque distantes inuicem præalti appar-
tent, uertice in modum Aegypti pyramidum acuto. Sinus est deinceps rotundus,
magnis circundatus promontorij, cuius in diametri medio asturgit collis in
modum mensæ oblongus: in quo tria templo sunt admodum magnifica, diis græ-
cis ignota sacra, magnoque in honore ab incolis habita. Sequit deinde littus tu-
fontibus irriguum, tum plenum dulcis aquæ riuis. In eo mons est uarijs arboribus
densus, quem Gabinius discunt. Loca monti contigua Arabes tenent, quos uo-
cant Debas. Debas. Hi camelos ad omnem uitæ usum paratos habent, nam in his bel-
lant, his uaria ferunt onera, horum lac potant, his uitam ducunt, super hos diuer-
sa perambulat loca. In medio regionis eoru dicitur esse fluuius arena aurea, ex
qua incolæ aurum elicere nesciunt. Sinunt autem ab externis, sed non omnibus,
auserri. Bœotij enim duntaxat & Peloponnesij arenam asportare licet. Idque
eis Herculis beneficio, erga suam gentem, ut à maioribus acceperant, olim im-
penso, in gratiam beneficij concellum. Contiguam eis patriam Arabes Alilæi Alilæi.
Gasandiq; habitant: non quidem calore feruidam, ut propinqua loca, sed mol-Gasandæ.
lem & spissis quandoque humectam nebulis, ex quib; niues & pluviae suo tem-
pore aduenientes, estatem temperat reddunt. Regio sua natura fertilis habe-
tur, sed parum colitur, hominum incuria. Aurum è cuniculis nulla arte factis effodi-Aurum è cuniculis.
unt, non quidem quod terra igne liquefactum exprimant: sed ipsa natura pu-pop.
rū, quod ab re apyron dicunt. Minutum tamen reperitur, ut pars minima, scin-
tillæ ignis: maxima, nucis sit instar regiae. Illud circa manum iuncturas ferunt, cir-
caque collum, preciosissimis lapidibus distinctum. Cum aurum apud eos sit copia, aeris
inopia ac ferri, inuicem ea cum mercatoribus permittat. Hos lequuntur quos
uocunt Carbos. Hos Sabæi, gens Arabum populosisima, qui felicem Arabiam Carbi, Sabæi.
incolunt, eorum quæ apud nos sunt preciosissima ferentem plurima, ac omni
pecoris genere apprimè copiosam. Odoribus insuper suauibus, quos paßim
natura apud eos gignit, omnes ferme alias superat nationes. Nā in maritimis
locis balsamum oritur, & casia, quædamque herba natura singulari, quæ recens
aspectu oculos olefant, inueterata subito fit debilior. Pars mediterranea syl-Aromatum
fragrantia.
vas continent amoenas, in quibus magnè sunt thuris ac myrræ arbores: palmæ
insuper, arundines, ac cinamomum, & alia his odore similia. Neque enim refer-
ri posset singulorum species ac natura: adeo affluenter multa in eam odorifera
natura exagerauit. Diuina quædam res est, & quæ uerba superet, suauis ad no-
stros sensus ab eis aspirans odor. Et sane longe quoque à continentu nauigantes,
hanc odorum uoluptatem percipiunt. Veris enim tempore uenti à terra per-
flantes, ab huiusmodi arboribus odores ad propinqua maris loca perferunt.
Non enim remissam aromata, & uetus, ueluti apud nos accidit, uim habent,
sed ingentem recemque, & quæ ad omnes sensus perueniat. Aura quidem ex/
F 3 optimis

optimis mixta odorib. ad maritima descendens, multa suavitate nauigantes afficit, & confert ualitudini. Nam haudquaquam ex contrito fructu, aut in uase recōditō aēr manat odoriferus, sed à regione arboribusq; quibus id diuina quadā natura inest, ut qui odores hos sentiunt, Ambrosiā quam narrant fabulæ (tata enim odorū excellentia nullū sibi nomen inuenit aptius) esse putent. Non tam purā simplicemq; & absq; inuidia felicitatē fortuna his hominibus largitā est: sed tantis donis multa immiscuit mala, profecto admonēs, in perpetuis bonis deos à nobis solere contemni. Nā apud odoriferas sylvas serpentū infesta multitudo uersat, colore rubicūdo, lōgitudine palmi, qui pro silentes in homines, letali occidūt morsu. Singulare quid incolis accedit, lōgo debilib. morbo. Nam longa uexati ægritudine, cum natura debilis, adeoq; exhausta est, ut recreari nequeat, ex asphalto hirciq; barba uapores faciunt, quō malus odor boni immēliq; uirtutē contūdat. Bona enim mensura & modo sumpta, hominib. psunt, & afferūt uoluptatē: sine mēsura uero, & alieno tēpore inutilia redūtur.

Sabæ urbs. Huius gentis metropolis est, quā Saban appellant, supra montē sita. *Principes &c.* ges habet ex generis successione, eos quib. multitudo honores distribuit hominibus, nis malisq; immixtos. Beatam namq; uitam habere uidentur, quod reliquis imperantes, rationem ab se gestorum minimē coguntur reddere. Infelicem uerò, quod nunquam regiam exire queunt. Nam si palam prodirent, à turba hominum lapidibus ueteri quodam deorum responso, obruerentur. Hæc natio non solum propinquis barbaris, sed cæteris hominibus ditione atq; opulentior habetur. Nam in mercaturarum commercio ex parui ponderis re plurimum precij à mercatoribus in rerum commutatione capiunt. Ideoq; cum nullam unquam calamitatem ea gens sit experta, auri autem argentiq; copia, præferunt Sabæ, ubi regio est, supersit, toremata argentea aureaq; omnis generis pectorum habent: lectos insuper, tripodasq; argenteis pedibus, cæteramq; supellecilem ultra fidem sumptuosam. Magnis quoq; columnis porticus fulciuntur: quarum capita tum argentea tum aurea sunt: laquearia uero ac portæ aureis phialis preciosis lapidibus intermixtis, totius domus sumptuosissimū ornatum ostendunt. Alia enim auro, alia argento, quedā lapidibus splendent. Nonnulla tum elephitorum dentibus sunt exculta, tum multis præterea rebus alijs quæ plurimi apud homines existimātur. Et hi sanè multis seculis perpetuam habuere felicitatem. Abfuit enim ab eis penitus, quod multos in preceps dedit, ambitio per avaritiam aliena possidendi. Horum mare albo colore esse uidetur: quod cū mirabile sit, eius rei causam quærēndæ dedit. Insulae sunt felices propinquæ, quarum urbes moenibus carent. Pecora in eis omnino alba, cornua fœminis natura desunt. Ad has mercatores commeant undiq; sed maximē ad Potanam, quam Alexander iuxta Indi fluminis ostium condidit, locum in Oceanī littore nauibus recipiendis aptum. Et hæc hactenus.

Astrorum observatio seruatio. Nuncilla quæ in eis locis miranda in cœlo uidentur, non omittenda. Igītū præcipua admiratione uidentur digna quæ de Arcto scribūtur, multumq; duobij afferunt nauigantibus. A' menie enim Martio nullum eorum septem quæ circa Arctum sunt astra, usq; ad primam Vergiliam uideri dicunt. maiorem autem usq; ad secundam horam, pauloq; post, parum aspici à nauigantibus: atqui planetæ appellantur, non aspici omnino. Aliorum autem quædam maiora nostris uideri, quedam dissimili ortu atq; occasu. Solem non tanquā apud nos paulo ante ortum iubar emittere, sed adhuc nocte obscura subito apparens re lucentem. Ideo nunquam diem in eis locis, prius quam Sol uideatur, oriri: quem ex medio pelagi tradunt surgere incenlis carbonibus similem, radiosq; permagnos procul afferre: forma autem apparere non rotunda, quemadmodum apud nos, sed colunæ simili, paulum à summo capite luculentiorem aspectum habente. Præterea neq; splendorem, neq; radios usq; ad primam horam præbere, sed uelut ignem absq; luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti clypeus

peum fieri, lumenq; præbere continuum, & supra modum feruens. Circa occasum econuerso contingit. Nam uidetur aspectu orbem nouis radijs illuminare horis diuibus, aut ut Agatharchides Cnidius tradit, tribus. Hoc uero tempus incolis pericundum. Iam diminuto uergente in occasum solis æstu, Zephyrus & Libycus & Euriuenti apud eos, sicut & apud altos, spirant. Nothi uero apud Aethiopiam neq; uigent, neq; noti sunt. Apud Arabes ac Troglydias adeo calidi supra modum regnant, ut & exurant herbas, & ad umbras quoq; confugientium debilitent corpora. At Boreas merito optimus existimatur, cum sit ubiq; terrarum frigidus.

DE PRISCIS LIBYAE REBUS, DE QVE IIS
que de Gorgone & Amazonibus & Ammone atq; Atlantibus
scribuntur. Cap. IIII.

NVNC ad Libyos Aegypto propinquos, & proximas eis regiones transseamus. Circa Cyrenem ac Syrtes orasq; mediterraneas quatuor Libyo Libyorum quatuor inhabitant genera: quorum Nasamones dicunt, qui ad Notum uergunt: tuor populi alij Anochitæ, ad occidentem siti. Quidam Marmaridae, inter Aegyptum & Cyrenem habitant, ac littoris partem. Quartum genus multitudine praestans hominum, appellantur Mace: qui circa Syrtes habitantes, soli inter ceteros Libyos agros uberes fructu colunt. Iumentorum ex quibus nutrituntur, diligentem curam habent. Haec ambae nationes regibus parent, uitam non omnino agrestem agentes, necq; ab humanitate alienam. Tertijs neq; ullis subsunt regibus, neq; ullam latrocinij semper intenti, iusticiam norunt. Rapientes enim quæ prima ex deserto casu occurunt, confessim ad sua loca redeunt. Hi omnes Libyi uita sylvestri sub dio habitant. Victu ferarum more contenti nil domesticum edunt. Nullis uestibus præterquam caprarum pellibus tegunt corpora. Potentiores inter eos nullas habent urbes, sed turres aquis proximas, condentes in eis que usui supersunt. Subditos populos singulis annis adiurat ut principi pareant. Obtemperantes ut socios diligunt. Imperium abnuentes, ut latrones persequuntur. Arma sunt eorum & regioni & moribus congrua. Nam cum sint corporibus leues, regio uero ut plurimum plana, neq; ene, neque gladijs, neq; alijs armis utuntur in bello: treis tantum ferunt hastas, lapidesq; in uasis ex corio factis delatos. Cum his certates, tum in congressu, tum etiam abeundo primo ferire hostem conantur, ad cuium, & lapides recte iaciendos, longo usu edocti. Erga externos nullum ius, nullam omnino fidem feruant. Regio Cyrenæ proxima campestris est, non frugibus solù, sed uineis, oleoq; & pascuis utilis. Sunt insuper flumina non parum incolis utilia. Quæ uero ad Notum uergit, deserto cincta, infructuosa est: utpote aquis carens. aspectum habet mari similem. Huic desertum ingens sterile adiacet, transitus perdifficili. Ita neq; aues in ea, neq; quadrupedia, præter damas & boues conspicuntur. Loca mediterranea arenarii cumulis referta, quo plus uite necessarij carent, eò uarijs magnisq; serpentibus, ijs præsertim quos Cerafas uocat, quorum morsus letales habentur, sunt fertiliora. Hi colorum arenæ similem, habent: qua ex re à paucis internoscuntur. ita coloris errore seducti quidam, perhibitis illos conculcantes, uitæ periculū adeunt. Ferunt hos quondam serpentes in Aegyptum transmigrantes, magnam regionis partem inhabitabile redidisse. Mirabile uero quipiam in eis oris, & ea quæ est circa Syrtes Libya, contingit. Nam quandoq; & maximè quieto à uentis tempore, apparent in aere diuersorum animantium formæ: quarum quædam quiescent, quædam mouentur. Et hæc aliquando fugiunt, aliquando insequuntur: sed omnes magnitudine eximia stuporem timoremq; inicijs præbent. Nam quæ homines insequuntur, comprehensum frigido circundant contactu. Externi quidem, F 4 utpote

Formæ animad
lium in aere
apparentes

ut pote eius rei insueti, exterrentur: ab incolis ex assuetudine spernuntur. Quo
Cause Physicæ earum formarum. niam res uidetur miranda, & fictæ fabulæ persimilis, Physici quidam eius rei
 conati sunt rationem reddere. Atunt enim uentos in ea regione aut omnino
 non spirare, aut penitus debiles esse & remissos: aërem uero persepe, quoniam
 neq; cōualles, neq; abrupti specus, aut antra, neq; alti colles, aut magna flumi-
 na in eis sunt locis, esse immobilem & quietum. Deniq; omnes uicinas regio-
 nes steriles, & absq; fructu, nullos uapores quibus uentus excitetur, gignere.
 in aere igitur denso atq; obtuso, quemadmodum æstiuo tempore in nubibus,
 aliquando diuersas animantium species licet uidere, formam illis aere, quem
 leues & tenues auræ quandoq; mouent, præbente. Eas postmodum moto
 paulum aere ad terram impulsas, forma tradunt quam casu sumpserint, cade-
 re: eiq; in quem forte inciderint hærere: quoniam in unā partem magis quam
 in aliam motus nulla in illis electio esse uidetur. Nam in re inanimata non est
 aut appetitio, aut uoluntas: sed animantia quibus harent, occulte causam mo-
 tus præbent. Nam procedentiū animantium motu anterior aér impulsus, ima-
 ginem præcedentem mouet, ut fugere uideatur: similiter sequens idolum ex
 motu aëris ad progressum animantis præcedentis tractum, sequi uidetur ani-
 mal quod præcedit. Quod si se uerterit, aut firmum steterit, idolum simili mo-
 do à motu cessat. Cum uero in animal inciderit, dissoluitur, frigore quodam
 circa corpus relicto.

D. Libycis in Amazonibus. Superest nunc, ut de his Amazonibus scribamus, quas priscis temporibus in
 Libya erunt extitisse. Multi enim existimant eas solas fuisse: que circa flumen
 Thermodontia in Ponto regnarūt. Verū non recte sentiunt. Multis enim an-
 tea seculis Libycæ fuere: à quib. multa gesta accepimus memoratu digna. Ne-
 que uero ignoramus harū historiā nonnullos haud uerā existimaturos. Nā cū
 ea natio uidet addendū, ante Troianū bellū seculis omnino deleta sit, Amazo-
 nes aut q; circa Thermodontia habitarūt, multo pōst tempore extiterint: simile
 ueri est, eas q; postea notiores fuere, superiorū, quarū iam euanuerat fama, no-
 men & gloriā, præsertim apud temporum inscios, obscurasse. Verū cum
 legerimus plures antiquos tum poëtas, tum rerum scriptores, eosq; qui post-
 modum fuere, illarum memoriam posteris reliquisse: conabimur & nos quoq;
 paucis ipsarum facta literis mandare, rerum serie à Dionysio, qui Argonauta-
 rum, Bacchi, ac nonnulla alia priscorum gesta descripsit, assumpta. Multæ mu-
 lierum nationes in Libya fuisse traduntur pugnaces, ac ualidæ uiribus. Nam
Mulierum in Libya nationes. Gorgonum gens fuit, aduersus quas Perseus haud paruo certamine bellum
Gorgonum gens. gesuile fertur, uir fortitudine eximia, Louisq; filius, & Græcorum suæ aetatis o-
 ptimus. Earum mulierum uirtutem & potentiam uel maximè licet conspicisti, si
 quis quæ de illarum præstantia scribuntur, cum nostri temporis mulierib. con-
 ferat. Afferunt sitas esse occidentem uersus in extremis orbis finib. Non ean-
 dem quam nostræ uitam ducunt: nam mos est illis, certo tempore bellicis ad
 seruandam uirginitatē rebus exercitari: transactis militiæ annis, uiris conium-
 gi prolis gratia. Has solas & principari, & publica obire munera: uiros nostrorum foeminarum instar, domesticæ rei curam habere, tum obtemperantes fo-
 minis, tum militiæ principatusq; ac omnis Reip. expertes. Post partum nati
 infantes dantur uiris, quos lacte nutriant, alijsq; rebus prout ætas poscit. Fœ-
minis mamillas, ne crescant, urunt, afferentes impedimento eas ad bellandum
 esse. Vnde à Græcis, eo quod mammis carent, Amazones appellantur. Af-
 ferunt habitare illas insulam Hesperā: quia ad occasum sita sit, uocitatem. Eam
 uero esse in Tritonidis palude, quæ proxima Oceano, à flumine quod in eam
 defluit, Tritonia appelletur. Hanc paludem Aethiopiæ ferunt conterminam,
Atlas. montisq; qui est iuxta Oceanum, maximus omniū qui in eis sunt locis, & mari
 imminens, à Græcis Atlas dictus. Hanc insulam permagnam esse, uarijsq; ar-
 borum fructibus, ex quibus incolæ uiuant, uberem ferunt: esse & in ea multos
 tum ca-

tum caprarum tum pecudum greges, quorum lacte & carnibus uescuntur. Frumento penitus caret illius usi incolis ignoto. Hę Amazones corpore ualida, auidæq; beli, primum omnes insulæ uicos preter unum (Ichthyophagi Actiopes habitant) Menes nominatum, quem sacrum arbitrantur, expugnare. Solis aestu admodum insula feruer, ferens preciosos lapides permuitos: quorum hos Graeci carbunculos, alios sardonychos, quosdam simaragdos uocant. Deinceps plures Libyæ propinquas subegerunt gentes: urbemq; præclaram infra Tritonidis stagnum, quam à forma peninsulam appellant, in potentatem redegere. Ex hac profectæ, multas orbis partes peragrarunt. Sed primi Atlatidæ bello appetiti, cæteris earum partium humaniores: qui patria incolentes felicem, magnas urbes tenebant. Ab his deorum genus, prout Græci de Oceano scribunt, prodisse ferunt: de quibus paulò post dicemus. Traditur Amazonum reginam nomine Myrinam exercitū trīginta millium pedi-
tum, duorum millium equitum confecisse, maxima spe uictorix in equitibus ^{Amazonū re-}
posita. Tegmenta corporum pro armis habuere serpentum magnorum coria: ^{gina, exerci-}
^{lus, arna.} quorum & quidem præter fidem ingentium, copia in Libya superevit. Vt teban-
tur longis ensibus, hasta, & arcu, quo non solum ex aduerso pugnantes uulne
rabant, sed fugiendo seriebant insequentes. Cùm Atlantidum regionem per-
uassissent, qua n Cercenem uocant, incolentes, acie superata uictos insequen-
tes, unā cum eis portas ingressę urbē cepere. Vt autem terrorem formidinem
quæ cæteris iniicerent, insolenter uictoria abusæ, occisis omnibus usq; ad pu-
bertatem uiris, pueros fœminasq; eversa urbe in seruitutem adegerunt. Qua
calamitate apud finitimos uulgata, Atlatidas aiunt timore territos ad eas mi-
llisse, pollicitos tradituros se illis urbes, atq; imperata facturos. Regina cum i-
psos benigne audiuit, amicitia cum eis statuta, urbem sui nominis eueræ
loco condidit, inq; ea tuim captiuos, tum finitimarum partium uoluntarios ac
colas collocauit. Deinde dona magnifica communī Atlantidum decreto da-
ta, honoresq; eximiè impensos initio cum eis fodere cepit, pollicita se genti eo
rum satis esse facturam. Verūm Gorgonidum, quæ gens finitima erat, armis
sepius Atlantibus lacestis, ferunt Myrinam gratia precibusq; eorum impul-
sam exercitum contra Gorgonidas duxisse. Quo oppositis copijs initio cer-
tamime superata magna ex parte occubuerunt, uiuæ ad tria millia captæ. Re-
liquis in loca sylvestria confugientibus, conatam Myrinam scribunt sylvas, ut
earum genus deleret, incenderet uoluisse. Verūm cum id nequisset, ad montes
propinquos transiit. Amazonibus negligenter, ut in uictoria solet, uigilias
seruantibus, captiuæ eductis dormientiū ensibus, multas interemerunt. Tan-
dem excitatae Amazones, armis captiis acriter pugnantes omnes occiderunt.
Mortuas Amazones Myrina tribus magnis aggeribus sepeliuit, qui hucus-
que Amazonum tumuli appellantur. Gorgonidas deinde tradunt cum uires
auxissent, iterum à Perseo louis filio expugnatas, cum earum esset regina Me-
dusa: postremò ab Hercule, & eas, & Amazonum gentem, quo tempore ad
occiduas partes transiens columnam in Libya posuit, fuisse delatas: rem indi-
gnam existimante, quum pro communi salute hominum pugnaret, aliquibus
gentibus fœminas imperare. Legitur quoque Tritonidem paludem, ter-
ræ motu his apertis locis quæ ad Oceanum uergebant, desiccataam esse. My-
rina plurima Libyæ parte peragrata, cum in Aegyptum transmeasset, cum O-
ro Isidis filio, qui Aegyptijs imperabat, amicitia firmata, Arabiam bello petiit:
ubi multis interfactis, in Syriam transiit: qua subacta, Cilices ei cum donis ob-
uios, pollicitosq; imperata facturos, liberos esse, quoniam ei ultrò occurris-
sent, fuisse. Qua ex re nunc etiam liberi Cilices uocantur. Subiecit quoque
eas quæ circa Taurum sunt nationes, quamvis uiribus potentes. Tum per
Phrygiā ad magnum mare cum descendisset, regionem maritimam trans-
gressa, Caicum flumen statuit militiæ finem: prouincia uero quæ Doryctica

urbes à my- dicitur, loca opportunitiora condendis urbibus eligens, multas in ea urbes, ut
rine edificare. nam sui nominis, alias magnorum ducum appellatione aedificauit, Ninam,
 Cymem, Pitam, Prynam. His iuxta mare litis urbibus, cæteras permultas
 in mediterraneis posuit locis. Insulas insuper nonnullas in potestatem suam
 redegit: sed Lesbum præcipue, in qua urbem condidit Mitylenem, sororis quæ
 cum ea militabat, nomine. Deinceps cum quasdam alias sibi subdiddisset insu-
 las, tempestate coorta, cum uotum matris deorum pro salute fecisset, ad unam
 ex his solitaria profecta, iuxta quoddam insomnium ei deæ insulam sacrauit,
 Samothracia
insula. erectaque ara, sacra solennia celebrauit. Nominasse insulam ferunt Samothracem,
 quod à Græcis sacra insula interpretatur. Quidam historici tradunt eam
 primum appellatam Samum, ab incolis postea Thracibus Samothracem co-
 gnominatam. Alij Amazonibus in continentem aduentantibus ferunt deo-
 rum matrem hac oblectatam insula, & alios quosdam in eam, & filios quos
 Corybantes dicunt, traduxisse. Quis uero eorum extiterit pater, in arcanis fa-
 crorum traditur. Monstrasse quoque ea fertur, quæ nunc sunt in ea mysteria, tē-
 plumque asylū statuisse. Per hæc tempora Mopsus Thrax à Lycurgo rege Thra-
Mopsus
Thrax. cia puluis, Amazonum gentem coacto exercitu inuasit. Cui Syphilus Scytha
 auxilio assuit, antea à Scythis Thraciæ finibus expulsus. Praelio inter eos Ama-
 zonesque commisso, Mopsi Syphilisque res superior fuit, Myrina cum plerisque alia-
 rum interempta. Postea cum semper à Thracibus acie superarentur, tandem
 quæ superuerant Amazones in Libyam reuertere: ibique earum militia finis,
 ut aiunt, fuit.

DE IIIS QVÆ DE NYSA FERVNTVR FABV.

Ierim quibus de Titanibus, de Baccho, & de eorum matre
continetur. Cap. V.

Vranus. **P**oste uero quam Atlantidum meminimus, haud ab re erit, deorum ge-
 nus qui ab his prodisse feruntur, cum & Græci parum ab his dissentiant, recensere. Atlantidae, ut accepimus, loca propinqua Oceano, &
 quidem felicia incolentes, tum pietatis, tum erga aduenas humanitatis præ-
 cæteris finitimi gentibus laudem tulerunt. Ab his deorum genus manas-
 se tradunt: quibus assentitur præstantissimus Græcorum poëta, lunonem,
 Oceanum deorum patrem, & matrem Thetim appellantem introducens.
 Scribunt autem primum regnasse apud eos Vranum: hominesque antea per-
 agros dispersos, ad coetum, condendasque urbes exhortatum, a fera eos agresti-
 que uita ad mitiorem cultum traduxisse. Assuefecisse insuper domesticos fru-
 ctus serere, aliaque permulta ad communem uitæ usum spectantia docuisse.
 Tenuisse quoque magnam orbis partem, maximeque loca ad occidentem at-
 que ad septentrionem sita. Astrorum quoque diligens extitit obseruator,
 multa hominibus futura prædicens. Annum etiam consulsum antea, à Solis,
 menses uero à Lunæ motu descripsit: singulaque anni designauit tempora.
 Quia ex re multi ignorantis astrorum ordinem sempiternum, admirati autem
 futuri prædictionem, arbitrati sunt, eorum authorem naturæ diuinæ partici-
 pem. Post obitum, tum ex beneficentia, tum astrorum notitia, immorta-
 les honores adeptus est. Hoc autem constat, illum nomen hoc sortitum es-
 se ob astrorum occasus, ortusque, multarumque rerum peritiam: tum uero
 propter honores illi pro beneficijs suis impenos, tum & ipsum regem semp-
 ternum omnium appellarunt. Vranum ex multis uxoribus suscepisse fe-
 runt filios quinque & quadraginta: horum decem & septem ex Titea ortas,
 proprio nomine singulos, communì autem omnes à matre appellauit Tita-
 nas. Titeam uero prudentia præditam, cum plurimum mortalibus profuiss-
 set, ab eis post obitum deificatam, terramque esse cognominatam. Genuit
 quoque

RERVM ANTIQVARVM, LIB. III. 91

quoque filias, quarum duæ, Regina uidelicet & Rhea, quam Pandoram dixerunt superiores ætate, cæteris euaserunt clariores. Ex his regina prior annis prudentiaq; & uirtute reliquis præstantior, in gratiam matris fratres omnes educavit: eoq; magnam aiunt matrem appellatam. Postea uero quām pater post obitum ad deos transiit, communī populorum fratumq; consensu regnum cepit adhuc uirgo, cum nulli antea nupsisset. Postmodum cupiens filios linquere successores regni, unum ex fratribus Hyperionem uirum sumpsit: ex quo duos peperit liberos, Solem & Lunam. Quorum formam prudentiamq; admirantibus singulis, tradūt fratres prolis inuidia motos, ueritosq; ne quando imperium ad Hyperiona perueniret, scelesto facinore excogitato, fratrem communī consilio obtruncasse, Solem adhuc puerum in flumen Eridanum proiectum, suffocatum esse. Quare uulgata, Luna præter modum fratrem diligens, ex techo se præcipitauit. Matri quærenti iuxta flumen corpus, cum in somnum incidisset, uisum per somnum est, à Sole se consolari, rogariq; ne lugeret natorum mortem, nam homicidas meritum esse supplicium passuros: se uero ac sororem quadam Dei prouidentia futuros immortales: nam ignem cœli sacrum antea uocatum, Solem ab hominibus appellandum fore: quē uero Mena prius dicebatur, Lunam. A' somno ex perrecta, quum omnibus tum somnium, tum infortunium suum narrasset: filios ut deos coluit, ipsa innupta uiuens. Postmodum in insaniam uersa filia, cymbala tympanaq; quatiens, edito sonitu, sparsis crinibus per regionem errabat. Quo aspectu misero obstupabant homines. Cum tiero omnes eius doloris miserentur, quidam corpus sustinerent, maximo imbre coorto, continuoq; fluminum calu Reginam aiunt disperuisse. Quam rem admiratus populus, Solis Lunæq; nomen ad astral transtulit, matrem & deam existimauit: & erecta ara, cymbalis ac tympanis cæterisq; rebus illius gesta imitatus, sacra illi & deorum honores instituit. Huius deae in Phrygia origo extitisse traditur. Afferunt enim incolæ, Phrygiæ Libyæq; regem priscum fuisse Menoén, qui uxorem duxerit Dindymenem. Ex ea natam fœminam cum nutrire nollent, in montem Cybelum nomine ab se expositam, diuina quadam sorte pardales aliaeq; teræ lacte uberrime præbito nutritiunt. Hanc mulier quædam pecora pascens cum uidisset, facto stupens, infantem tulit, atq; à loco Cybelem nominauit. Aucta ætate, pulchritudine prudentiaq; exceliens, mirabili ingenio fuit. Nam & fistulam pluribus calamis compactam, & ad lusum choreasq; cymbalum tympanumq; prima adinuenit. Præterea pecorum puerorumq; morbis remedia introduxit. Itaq; tum propter infantes, quibus uerbōrum medicaminibus salutem præbuit, tum quia plurimos ueluti in sinu fouit, tum etiam propter diligentiam amoremq; singulis præstitum, matrem ab omnibus dictam ferunt. Amicitiam quoq; eius coluisse Marsyam Phrygen, ingenio prudentiaq; mirabili. Coniectaram ingenij sumunt, quod uocis sonum multiplicis fistulæ imitatus, ad tibias eam harmoniam traduxit: prudentiæ, quod usque ad extremum uitæ finem cœlebs uixit. Cybele prouecta ætate, adolescentem quendam eius regionis Atym nomine dilexit: quem postmodum dixerunt Papam. Cum eo clam co-Atys
iens, grauida facta est. Quod ut parentes norunt, in regiam accitam, ut uirginem pater suscepit. Noto autem filiæ peccato, & Atym & nutrices interfici iussit, atque insepultos abiisci. Cybelen tum Atys amore, tum dolore nutrictum percussum, insanam effectam, in publicum prodijisse ferunt, psallentem quæcum tympano, solam uniuersam regionem sparsis capillis obambulasse. Huius Marsyas misertus, sponteq; illam assecutus, una pererrauit, pristinæ amicitiæ memor. Cum ad Bacchum in Nysam urbem uenissent, inuenire Apollinem magna existimatione habitum, quod primus diceretur citharam reperiisse.

Orta in

Apollinis & Marsyas contentio. Orta inter eos artis contentione, Nysæos iudices constituerunt. Apollo primum cythara simplici usus est, Marsyas uero tibijs: quibus admodum, ut re noua, audientes obstuپuere. Eo in certamine soni suauitate Apollinem uisus est superasse. Ambo astantibus iudicibus cum artem uterque suam præferret, Apollo modulationem cantus ad citharæ suauitatem adiecit; quapropter tibijs sonum uisus est excedere. Quod Marsyas ægrè ferens, audientes monuit, minimè se uictum esse. Non enim uocis, sed artis comparationem fieri oportere: secundum quam harmonia ac suauitas tum citharæ, tum tibiarum esset exquirenda. Iniquum præterea esse, duras simul artes uni conferri. Tunc Apollo respondisse fertur, se nihilo plus ad sonum quam Marsyam adhibere, nam & ille quoque ore uteretur, cum tibias inflaret. Oportere igitur aut ambobus idem licere, aut neutrum ore, sed manibus ostendere sive artis modulationem. Cum uideretur iudicibus aequiora Apollinem postulare, artibus item compatriis, aiunt denuo Marsyam esse uictum. Apollinem uero ea contentione exasperatum, uiuum Marsyam excoriasset. Verum extemplo poenitentia ductum, ægrè quod egerat ferens, projectis citharæ cordis, inuentam ab se harmoniam deleuit. Ad hanc postmodum Musæ medium, Linus quæ lichanon, Orpheus & Tamyras quam hypaten ac parypaten musici dicunt, addiderunt. Apollinem ferunt cithara tibijsque in antro Bacchi positis, Cybeles amore captum. cum ea usque ad Hyperboreos errasse. Cum Phryges morbus opprimeret, terraque nullos præberet fructus, sciscitantibus Deum malorum remedia, oraculo præceptum est, ut Atys corpus sepelirent, & Cybelem uenerarentur ut deam. Non reperto Atys, quod tempus absumperat, corpore, Phryges imaginem adolescentis, circa quam planctu ac lamentis sacra inibant, fecere, iram inique mortui mitigantes. Quæ consuetudo apud Phryges usque ad hæc tempora permansit. Cybelæ uero ara erecta, annis singulis sacrificabant. Postmodum in Pessinunte oppido Phrygiæ sumptuoso constructo templo, honores illi sacraque solennia constituerunt, Mida rege ad ea plurima conferente. Positæ erat circa deæ statuam pardales ac leænæ, à quibus olim esset enutrita. Hæc de Cybelæ deorum matre apud Phryges, deoq; Atlantibus qui circa Oceanū regnabant, traduntur.

Atlas. Post Hyperionis interitum Vrani filios imperium diuisisse. Ex eis fuisse Atlantem & Saturnum nobilissimos. Atlanti loca ad Oceanum posita sorte obuenerunt: qui & populos suo nomine, & maximum prope Oceanum montium appellauit Atlantem. Ferunt ipsum Astrologiæ fuisse peritissimum, de quæ sphæra primum inter homines disputasse: qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere, locum præbente fabulis sphæræ inuentione. Hunc aiunt frequentes sustulisse filios, sed unum pietate, ac in subditos iustitia, humanitatemq; insignem, quem Hesperum appellauit: qui cum in Atlantis montis cacumen ad scrutados astrorum cursus ascendisset, subito à uentis arreptus, nequaquam amplius uisus est. Ob cuius uirtutem casum hunc miserata plebs, honores illi præbens immortales, astrum cœleste lucidissimum eius nomine *Atlantides*, uocauit. Fuerunt insuper Atlanti filiae septem, à matris nomine Atlantides uocatae, quamvis cuilibet proprium nomen esset: ut Maia, Electra, Taygete, Asterope, Merope, Alcyone, Celeno. Has tradunt tum ab heroibus, tum à diis cognitas, & deos propter uirtutem, & eos quos heroas dixerunt, ueluti principes generis hominum peperisse: ueluti prior ætate Maia ex Ioue Mercurium genuit, multarum rerum apud homines repertorem. Eodem modo & reliquæ Atlantides singulæ filios ediderunt præstanti uirtute: quorum hi quidem gentium, alij urbium conditores extiterunt. Itaque non solum barbari quidam, sed etiam Græcorum plurimi, prisconum herorum genus ad istas retulerunt. Quas cum prudentes fuisse constat, tum post obitum honores deorum immortalium adeptas, Pleiadum appellationem cepisse. Nymphæ quoque

RERVM ANTIQVARVM, LIB. III. 93

quæ dictæ sunt, quoniam communis uerbi mulieres omnes Nymphas incolæ appellant. Saturnum Atlantis fratrem aiunt præcipua impietate auaritia Saturnus.

præditū, uxorem cepisse sororem Rheam: ex qua ortus est Iupiter Olympus postea uocatus. Fuit & alter Iupiter Vranus frater, qui in Creta insula regnauit, multo gloria inferior posteriore. hic enim imperauit orbi, superior Cretæ tantum. Genuitq; filios decem, qui Curetes sint appellati. Insulam quoq; ab uxo Curetes.

re ldeam uocauit, ibiq; post obitum sepultus est. Cuius & hodie monstrari le-

pulchrum ferunt, ut etiam testantur Cretes: de quibus posterius referemus.

Regnauit Saturnus in Sicilia, Libya ac etiam Italia: sed præcipue in locis ad Hyperum litis eius imperij firmamentum fuit. Apud omnes uero arces urbium, & loca munitiora tenuit: quod firmius imperium foret. Ideo ad hoc usque tempus & in Sicilia & in occiduis oris editiora loca Saturnia dicta sunt. Ex

Ientario Iupiter ortus, quoniam diuersa à patre uitæ institutione, erga singu-

los misericordia atq; humanitate usus est, à populo pater est nominatus. Ke-

gnum is deinde cepit, uel concedente patre, uel (ut quidam uolunt) populis à

patre per odium desciscētibus. Aduersus quem cum Saturnus Titanum præ-

iudicio sisus pugnasset, acie uiictus est. Iupiter superior imperium asseditus, uni-

uersum orbem perambulauit, plurimum de genere hominum meritus. Viri-

bus corporis, uirtutibusq; excellens, breui totius orbis imperio potitus est.

Omne eius studium in puniendis impijs, facinorosisq; hominibus, ac in bo-

norum præmijs, communiq; populorum utilitate uerabatur. Quibus rebus

post uitæ finem à uiuendo zena, hoc est, loquem dixere, eò quod bene uiuendi

causa hominibus extitisset. Creditus uero Deus in orbe est ab ijs, de quibus

bene meritus, sponte illum omnibus & Deum & dominum in sempiternum

uniuersi orbis profitentibus.

Quoniam in his quæ de reb. Aegypti à nobis relata sunt, Bacchi genus ge-

stacq; tetigimus, æquum uidetur, ut quæ de hoc à Græcis Deo scribūtur, literis

mandemus. Verum cum prisci rerum scriptores, poëtæq; qui de Baccho mi-

randam quædam literis tradidere, de eius genere ac gestis dissentiant, difficile ui-

detur uerum in his rebus exquirere. Nam hi quidem unicū Bacchum, reliqui

tres scribunt fuisse. Sunt qui eius genus nequaç; è mortalib. fluxisse dicāt, exi-

stimentq; illū uini extitisse authore. Sed nos quæ de eo feruntur, paucis transī

gemus. Naturales qui de hoc Deo loquunt, uitisq; fructū Bacchum appellat

terram aiunt unā cū cæteris plantis sua sponte uites tulisse, non ab aliquo prin-

cipio satas. Huius rei conjecturam sumunt, quod nunc quoq; in quibusdā syl-

uestrib. locis nascantur uites, fructūq; ueluti reliquæ arte hominū culte ferant.

Duas Baccho matres priscos attribuissé: quod una & prima generatio dicat:

quando uitis in terrā posita augmentū capit: secūda, quando racemos produ-

cit. Itaq; altera huius Dei ex terra, altera ex uitis fructu ferēt generatio. Sunt q;

& tertia generationem ipsi attribuant, ex Ioue & Cerere genitū ferētes: à mor-

talibusq; dissipatum ac decoctum, rursus à Cerere membris compositis iuue-

nem factū reuixisse. Quæ omnia ad naturales traducunt rationes. Iouis enim

& Cereris filium ob eam causam tradunt, quoniam uites ex terra & pluia nu-

tritæ producant racemos, ex quibus uinum exprimatur. Ab hominibus uero

dispersum, eo quod agricultæ fructum auferant, terramq; homines Cererē pu-

tent. Membra eius decocta, quoniam plures uinum decoquant, tanq; melius

ac suauius futurum. A mortalibus uero membra dispersa, iterum in ordinem

redacta, terram ostendit certo anni tempore facta uindemia denuò nouos fru-

ctus proferre. Deniq; ab antiquis poëtis scriptoribusq; traditur, Cererem fu-

isse terram matrem appellatam. Eadem quoque & Orhei tradunt poëmata,

& in ceremonijs introducuntur, de quibus haudquam fas est profanos lo-

qui. Eodem modo ex Semele ortum ad naturale principium deducunt, assi-

entes Thionam ab antiquis terram suisse nominatum. Semelem, eo quod

uenerabi-

uenerabilis sit eius Dei cura & honor. Thionam uero à sacris ei impensis uocatam. Bis eo Ioue natum tradunt, quoniam uites Deucalionis tempore una cū cæteris arboribus diluuiò fuerint absumptæ, deinde iterum exortæ: ueluti hec secunda extiterit Dei apud homines procreatio, qua ex Iouis femore natum denuò hunc Deum scribunt. Qui igitur uini repertorem Bacchū uolunt, huiusmodi fabulas scripsere. Qui uero hunc humano corpore Deum perhibent fuisse, eadē tradunt, & uites eum, & uini usum inuenisse. Vtrum Bacchi plures fuerint, ambigitur. Quidam unum extitisse uolunt, qui & uinum repererit, & arborum fructus, uniuersumq; peragrarit orbē, initiationesq; ac ceremonias, & bacchanalia introduxerit. Alij tres, ut diximus, diuerso tempore fuisse scribunt, proprijs cuiq; gestis attributis. Antiquissimum Indum uolunt extitisse: terracq; sua sponte ob soli fertilitatem uites ferente, ex uia uinum elicere ficus cæterarumq; arborum curam, & horum insuper comedendorum usum edocuisse. Eundem, quoniam Indorum sit moris per omnem uitam barbam nutrire, barbatum cognominauerunt. Hic orbem cum exercitu perambulans, & uitam plantare, & ex racemis uinum torculari, ex quo ipsum Lenæum appellat, educere monstrauit. Plura insuper ad hominum usum ab eo inuenta, causam ut post mortem pro Deo coleretur, prebuere. Ostendi quoq; etiam nūc apud Indos aiunt & locum, in quo sit ortus Bacchus, & urbes eius nomine ab incolis appellatas: multaç; præterea alia extare, que longum esset scribere, uestigia ilium apud Indos natum testantia. Secundum ferunt ex Ioue genitum, & Proserpina: ut alijs sentiunt, ex Cerere: quem tradunt tum primum boues ad aratum iunxisse, cum terra prius manibus hominum coleretur: multaç; alia instrumenta reperiisse agrorum culturu accommoda, quod minori labore rustici opus ficerent. His erga homines beneficijs, cum eum censerent immortalem, & honores illi & sacra ut Deo instituta sunt. Addita fuere ueluti insigne quod dam ad picturas eius statuasq; cornua, tum ad monstrandam alterius Bacchi naturam, tum ob perutilem agricolis aratri inuentionem. Tertium ex Ioue ac Semele Cadmi Thebis Bœotia natum dicunt. Iouem enim ferunt amore illius captum, cum ea saepius cubuisse. Iunonem zelo & ira motam, sumpta uinius ex Semelæ ancillis forma, ad ulciscendum iniuriā, suaflisse illi ab Ioue petere, ut ea maiestate honoreq; secum concumberet, quibus cum Iunone consueret. Quod postulatum annuens Iupiter, cum tonitruo ac fulmine ad Semelem descendit: quæ insolita re territa, expirans aborsa est. Editum ante tempus filium, Iupiter absconditum in femore cum tenuisset, partus tempore editum in Nysam Arabiæ urbem tulit: ubi à Nymphis educatus infans, a patre locoq; appellatus à Græcis Dionysius est. Hic specie decorus, primo in choreis & mulierum thyalis summa in uoluptate ludoq; nutritus atq; educatus est. Tum foeminarum exercitu, quas thyrsis armavit, congregato, orbem terrarum circuuit: eos qui pie iusteç; uiuerent, sacra mysteriaq; docens. Festos præterea ubique dies, publicè choros agi, & musicam exerceri arte in instituit. Postremo sedatis inter omnes nationes urbesq; discordijs, bellisq; ubique sublati, pacem singulis largitus est. Ita uulgata tanquam præsentis Dei fama, eū ad uitæ ciuilis cultum homines traduxisset, passim ei occurrentes cum lætitia gaudioq; excipiebant. Paucos autem ob superbiā impietatemq; spernentes eum, cum propter incontinentiam dicerent Bacchides ab ipso circunduci, ceremonias uero ac mysteria ad corruptelam externarum mulierum introducta, exemplò poena affecit. Ob diuinam animi naturam aliquando plectebat impios, quandoq; insanos reddens, quandoque mulierum manibus uirorum membra discerpens, nonnunquam militum opera sibi aduersantes ultus. Tradidit quoq; Bacchidibus pro thyrso iacula, micronem ferri hedera circumdante. Quæ tanquam muliebria spernentes reges, eoq; imparatos adortus, præterspem

spem superauit. Insignes inter mulctatos ab eo ferunt Gracum Penthea, Nium Indorum regem, Lycurgum Thracem. Tradunt enim Bacchum ex Asia in Europam cum exercitu translitorum, cum Lycurgo Thracum qui sunt ad Hellespontum rege societatem coisse. Cum foeminas primum in Thracas uelut amicos traduxisset, iussisse Lycurgum noctu milites suos Bacchum aggredi, ipsum & Mænades omnes obtruncare. His per quendam accolam in haropem nomine cognitis, territus Bacchus, cum nondum transfretassent milites, amicorum præsidio occulte ad exercitum transiit. Lycurgus Mænades aggressus in loco qui appellatur Myrsius, omnes interemisse dicitur. At Bacchus exercitu traducto, Thracem pugna superatum, captumque priuauit oculis, domesticis eius cruci affixis. Tharopi, memor beneficij, Thracum imperium concessit, tradito ei orgia celebrandi modo. Huic Oeager filius succedens, & regnum & ceremonias mysteriarum tradita suscepit. Quibus postmodum ab Orpheo ingenio & eruditioni præstanti perceptis, cum nonnulla ad orgia addidisset, repertas à Baccho ceremonias Orphæa posteri appellarunt. Poëtarum quidam, interquæ eos Antimachus, tradunt, non Thracum, sed Arabum regem fuisse Lycurgum, qui & Baccho & Bacchidibus in Nysa Arabie cum exercitu occurrisset. At Bacchus poëna impijs, præmio bonis affectis, ex Indis Thebas elephanto uectus peruenit. A triennio uero ijs peregrinationibus exacto, Græcos instituisse Trieridas tradunt. Ipsum quoque fabulantur, multarum gentium spolijs onustum, primum omnium in patria triumphasse. Ac de his quidem generationibus maxime conueniunt prisci. Contendunt autem & Græcae urbes non paucæ de eius natuitate. Nam Elei & Naxij, præterea qui Elentheras habitant, & Teij pluresque alij apud se natum perhibent. Teij quidem apud se ortum ea tradunt conjectura, quod etiam adhuc in eorum urbe certo anni tempore è terra uini fons sua sponte fluat, sapore suauissimo. Cæteri uero, hi quidem ostentant suam regionem Baccho dicataam: alij erecta templa illi, sacraque olim statuta. Postremò cum multis orbis locis illius Dei meritorum uestigia monstrantur, haud mirum est, multos existimare suas urbes patriamque præ cæteris à Baccho dilectas. Sentit & poëta nobiscum, enumerans in hymnis eos qui de suo genere ambigunt, & simul illum afferens in Arabiae Nyla ortum.

Haud uero inscius sum, Libyæ quæ ad Oceanum uergit accolas, de huius genere differentes, Nysam, & alia quæ de Baccho feruntur, quorum multa apud eos aiunt permanere ad hoc usque tempus, uestigia apud se facta contendere. His multi prisci Græcorum scriptores, poëteque, hic etiam qui postmodum secuti sunt, assentiuntur. Nos uero ut nihil eorum quæ de Baccho coiperimus scripta, omittatur, paucis, quæ tum à Libyis dicta, tum à Græcis scriptoribus, præsertim à Dionysio ueteris historiæ authore tradita sunt, absoluemus. Hic enim Bacchi, Amazonum, Argonautarum, Troianiisque bellum gesta, ac plura alia memoria prodidit, inuicem conferens & quæ à priscis poëtis, & quæ ab historicis narrantur. Hic ait, primum Linum in Græcia numeros ac melodiam reperisse. Cadmum ex Phœnicia aduexisse literas, primumque Græcam linguam inuenisse, ac rebus dedisse nomina. Ad hæc characteribus formam inuidisse: communique uerbo literas, quoniam ex Phœnicia traductæ essent, appellatas Phœnicias. Sed à Pelasgis qui primi eis literis usi sunt, Pelasgas dixerunt. Lini, tum poësi, tum melody excellentis, frequentes discipuli extitere. Horum tres præcipui habiti, Hercules, Thamyris, Orpheus. Hercules cithara discens, cum ingenio esset tardo, ob eamque rem uapularet, ira motus Linum cithara percudit. Thamyris natura ad percipiendum apta, musicam didicit. In qua cum plurimum excelleret, dixisse illum aiunt, suauius se quam Musas cantare: quibus irritatè uerbis deg, & eum priuarunt musica, & lyram abstulerunt: quemadmodum Homerus his consentiens scribit. De Orpho singulatim referetur, cum eius opera

Linum.

opera à nobis recensebuntur. Linū tradunt primi Dionysij gesta literis Pelas-
gis edidisse, quibus & Orpheus usus est, ac Pronopides Homeri magister, uir
ingenio mulcicę egregius. Thymœtæ insuper, Thymœtæ Laomedontis, qui
Orphei ætate fuit, plurius orbis peragratis locis, in Libyam occidentē uerfus
Oceanū usq; cum descendisset, uidisse Nysam, in qua prisci incole nutritū Bac-
chum uolūt: ibiç diligenter actis huius Dei apud Nyseos perquisitis, compo-
suisse poëma ferunt quod Phrygium nominarit, antiqua lingua, & literis pri-
scis editum. Afferunt præterea, Ammonem Libyæ partis regem uxorē cepisse
Rheam Vrani filiam, Saturni aliorumq; Titanū sororem: qui regnum perambu-
lans, iuxta Ceraunios montes conspectam ab se uirginem forma pulcherri-
mam Amalhiam nomine adamauit: filiuūq; ex ea genuit specie ac robore cor-
poris insignem. Amalhiam uero propinquæ oræ præfecit, bouis cornu persi-
mili: ex quo occiduum cornu sit nominata. Et quoniam ea regio esset uineis
caterisq; fructiferis arboribus referta, à muliere autem regeretur, Amalhia
cornu eam dixere: propterea & posteri homines optimam copiosamq; fructi-
bus regionem ab ea similitudine Amalhia cornu appellarunt. Ammon Rhe-
am ueritus, infantem absconditum clam in urbem Nysam ab eis locis remotio-
rem transferens, insulam à Tritone fluuiō circundatam, præcipitem, ac undiq;
abruptam, uno difficiliq; aditu, quem portas Nyssias dicunt, ubi nutriri elegit.
Esse in ea insula tradunt terram felicem, a noenīs pratis distinctam, & multis ir-
riguā aquis. Fructus insuper multiplices, & uites suapte natura ortas, magna
ex parte super arbores diffusas. Salubrem præterea aérem, adeò ut illius homi-
nes longiori quam ceteri ætate uiuāt. Insula aditus in tibiæ modum fertur, a-
deò dentis arboribus umbrosus, ut solis radj penetrare nequeant. Luxta aditū
undiq; dulces aquarum fontes: qui locus est ad habitadum suauissi-
mus. In ea antrum est rotundum, tum magnitudine præcipua, tum pulchritu-
dine. Undiq; enim præcipitia sunt in altū surgētia, diuersi coloris, splēdidiq; q;
lapidibus, ut nullus ibi omnino color desit. Ante aditū natura esse arbores mi-
rabili aspectu aiunt: & has quidē fructus ferentes, alias semper uirentes, ut ad
uisus uoluptatem naturæ uideātur. In his diuersæ nūdificant aues, colore oculos,
aures uero cantu oblectantes. Vniuersus locus est non solū aspectu, sed cantu
etiam amoenus, artis harmoniam uoce auium superante. Post ingressum appa-
ret antrum latum, splendore solis lucens. Omnia floribus referta sunt, sed præ-
cipue casia, reliquisq; rebus quæ iucundū odorem continuo queant reddere.
Licit ibi insuper aspicere Nymphaeum frequentia diuersoria, ornata floribus
non quidem arte, sed natura cum omni decore perfecta. In toto antri ambitu
neq; flos unquam, neq; folium defluuit, ut neq; oculorū, neq; aurium uoluptas
aliando desit. In hoc Ammon puerum nutriendum dedit Nisæ Aristei filię.
Cui loco Aristæum præfecit, uirū sapientem atq; eruditū, ad euitandas Rheæ

Minerua. nouercæ insidias. Custodiā filiæ Mineruæ permisit, paulò ante hæc tēpora
circa Tritonem fluuiū, unde & Tritonia dicta est, genitę. Scribunt hanc deam
per omnem uitam uirginitate seruata, prudentia claruissim: multasq; cum inge-
nio præstaret, ab ea artes repertas. belli quoq; exercitio deditam, cum robore

Aegas belua. corporis uigeret, multa fecisse memoratu digna: & Aegidam peremisse, feram
stupendam, ex terra natam: & antea, ut quæ natura plurimū ignis ex ore eu-
meret, insuperabilem pugna. Ea primū in Phrygia apparuit, regionem quan-
dā comburens, quæ hucusq; exulta Phrygia dicta est. Deinde ad montē Tauri-
rum transcendens, sylvas continuas usq; ad Indos incendio uastauit. Postmo-
dū per mare in Phœniciam reuersa, sylvas Libani incendit: perq; Aegyptum
in Libyam profecta, ad loca peruenit occidua. Postremo sylvis circa Cerau-
nia destructis, omniq; incensa regione, cum homines partim flamma absum-
pti essent, partim timore patriam linquentes, ad remotiora diffugerent loca,
Mineruam ferūt, tum sapientia, tum fortitudine ac uitribus fretam, eam feram
necasse,

necasse, pellem pectori circumdedisse, tum uestitus tutelaçō gratia, tum ad uir
tutis partæçō gloriæ memoriam ostendendam. At uero beluae mater Terra cō
mota, deorum hostes Gigantes peperit, quos postmodum Iupiter Mineruæ
Bacchiçō ac cæterorum ope deorum deleuit. Bacchus in Nysa educatus, disci-
plinaçō eruditus, non tantum pulchritudine roboreçō excelluit, sed multarum
rerum utilium inuentione. Nam adhuc adolescens & uinum ex uuis, cum ui-
tes sua sponte terra produxisset, exprimī, & qui fructus possent exiccati serua-
riçō ostendit: præterea quas quoçō loco ab se inuentas arbores plantari expedi-
ret, singulos edocuit, spe concepta, pro beneficiorum erga genus hominū ma-
gnitudine immortales se honores potitut. Ob eius uirtutis ac gloriæ nomen
tertur Rheam iratam Ammoni conatam esse Bacchum auferre. Quod ubi nō
successit, relicto Ammone uersa ad Titanes fratres, Saturno fratri nuplit. Qui
Rheæ suasu aduersus Ammonem moto bello, acie, Titanū præsidio, superior
fuit, Ammonemçō fame coactum in Cretam fugere, ubi Curetes regnabant,
compulit. Ibi regis filiam Cretam nomine uxorem cū cepisset, regno sumpto *Creta unde dicitur*
insulam antea Ideam dictam, ab uxoris nomine appellauit. Saturnum tradūr *et a.*
occupatis locis Ammoni subditis, acerbè imperantem aduersus Nysam Bac-
chumçō magno cum exercitu profectum. Ille cum sciret patrem Ammonem
bello uictum, Titanas uero Saturno auxilium ferre: coactis ex Nysa militibus
interçō eos ducentis tum strenuis, tum summa erga eum (cū his enim nutritus
fuerat) benevolentia, à Libyis atçō Amazonibus finitimi, de quibus antea re-
tulimus, auxilia exciuit. Afferunt eas, utpote quæ uirtute uirginitateçō excelle-
rent. ad bellii societatem aduocasse uitæ similiis Mineruam: diuiso exercitu, ut
uiris præcesset Bacchus, Minerua fœminis. Cùm in exercitu Titanum incidis-
set, commisso certamine, multisçō utrincçō cæsis, uulnerato Saturno uictor Bac-
chus euasit. Titanibus ad eas regiones quas de Ammone ceperat configen-
tibus, Bacchus ad Nysam urbem cum captiuis reuersus est, ueluti de eis pœnā
sumpturus. Cùm armatis militibus eos omnes circundedissent, primū de Tita-
nibus questus, omni postea captos criminē solutos pronunciauit. Deinde da-
ta eligendi libertate, abire, an secum militare mallent, cum ipso omnes se fore
acclamarunt. Ob datam uero præter spem salutem, ut Deum uenerati sunt. O-
mnis hos postea libato uino, iuramento adegit, ut secum continuò in bellis
usq; ad extremum pugnarent. Cùm arma aduersus Saturnum esset moturus,
proficiscente ex Nysa exercitu, Aristæum tradunt eorum præsidem primum
omnī & sacra instituisse Baccho, & ei ut Deo sacrificasse. Dicunt insuper, sub
sidiū ei tulisse Nysæorum nobiliores, quos à primo eorum rege Sileno (eius
autem propter uetus statem ignotum est genus) Silenos uocant. Is cum circa lū *Silenus:*
bos caudam haberet, posteri quoçō eius naturæ participes idem signum gesta-
runt. Bacchus cōtracto exercitu per loca arida ac deserta ferisçō infesta ad Za-
birnam urbem Libyæ peruenit. Ibi feram ingentem Campes nomine, multis
mortalibus perniciosa peremit: quæ res magnā ei gloriā apud accolias tu-
lit. Vt autem sempiterna occisæ ab se bestiæ gloria extaret, erexit ibi tumulum
ingentem, qui ad posteros usq; perseverauit eius uirtutis monumentū. Dein-
de uersus Titanas exercitu moto, ea modestia iter fecit, ut se omnibus incolis
humanissimum præberet, ubiq; ostendens ad plectendos impios, atçō ad be-
neficia in hominū genus conferenda, eam ab se suscepta expeditionem. Qua
ex re moti Libyi, eius cognita uirtute, animiçō prestantia, uictum militibus af-
fatim præbuerūt, simulçō eius castra secuti sunt. Ad urbem deinde Ammonis
appropinquante exercitu, Saturnus ante urbis mœnia acie instructa uictus,
urbē noctu incendit, ea mête, ut paterna Bacchi regia absumeretur: sumptaçō
uxore Rhea, & amicis quibusdam ascitis, clam ex urbe profugit. Verū cum
uxore captum, Bacchus nequaquam illius opera imitans, non solum cognationis
gratia non puniuit, sed & consolatus est, per omnem eos uitam habens

G parentum

D I O D O R I S I C V L I

98

parentum loco. Rhea illum ut filium uiuens dilexit. Saturni simulatione fuit benevolentia. Hi per id tempus filium genuerunt, quem appellarent Iouem. Qui a Baccho summo honore habitus, uirtute postmodum imperium omniū gentium adeptus est. Cum Libyi ante pugnam ei dixissent, quo tempore Ammon ex regno electus est, incolis predictum fuisse, ueturum eius filium Bacchum qui recuperato regno orbis imperium possideret, Deus haberetur: existimans uerum fore iuricinium, templo patri & urbe conditis, ut Deo illi honores impendit, quosdam instituens qui haberent diuinationis curam. Traditur Ammon galea in bellis usus, cuius insigne fuit arietis caput. Sunt qui ipsum assertant natura in utroq; tempore paruula habuisse cornua, propterea filium eius Bacchum eodem fuisse aspectu: posterisq; traditum, Deū hunc cornua gestasse. Aedificata urbe, sacriscq; institutis, Baccho ferunt in primis cum de exercitu oraculum consuluisse, reponsum a patre traditum, quod propter eius in homines merita immortalis esset futurus. Quare elatus animo, primo in Aegyptum exercitum duxit: eiq; prouinciae Iouem Saturni Rheatq; filium constituit regem, adhuc aetate puerum, addito ei praefecto Olympo: a quo eruditus, & ad uirtutem institutus, Olympius est cognominatus. Fertur Bacchus Aegyptijs ostendisse uites plantare, uinum confidere, ac aliorū fructuum usum. Autē eius uirtutis fama, nulli ei obsistere bello ausi, sponte ei parebant, laudibus ac sacrificijs ut Deum colentes. Hoc pacto orbem aiunt peragrasse, domesticis arboribus regiones reddentem excutas, beneficiaq; populis prabentem. Unde honores perpetuo gratiamq; omnium asseditus est. His rebus, cum de ceteris diis uarie homines sentiant, solam Bacchi immortalitate fixam animo tenent. Nemo est enim neq; Græcus neq; barbarus, qui illius beneficiorum gratiaeq; fuerit expers. Nam eos quibus aut patria agrestis esset, aut a uinearū usū aliena, potum ex hordeo cōficere docuit paulo in inferius uini suavitate. Ferunt eum ex Indis ad mare descendantē, Titanas omneis qui cum maximis copijs aduersus Ammonem in Cretam transfretarant, cepisse. Acri aduersus Ammonem moto bello, Jupiter ex Aegypto, Bacchusq; ac Minerua, & alijs quidam quos deos dicunt, in Cretam descendentes Ammoni subsidium tulere. Initio certamine superior Bacchus, omnibus Titanibus interfectis, uictoria potitus

Bacchi quot est. Postmodum Ammone Bacchoq; ex hominū uita ad immortalitatē trans numero. Iatis, Jupiter uniuerso imperauit orbi, sublatis Titanibus, nulloq; eius imperiū turbare auso. Haec primi Bacchi ex Ammone Amaltheiaq; nati gesta Libyi fuisse tradūt. Secundus ex Io Inachi & Ioue genitus, Aegypto imperauit, initiationesq; monstrauit. Tertium Jupiter ex Semele apud Græcos genuit, priorū uitutis imitatorem. Nam & per omnem orbem exercitum circumduxit, & multa reliquit trophæa, statuasq; suarum expeditionū testes. Multa insuper loca cultiora plantis arborum reddidit. Mulieres in militiam, uelut prior Amazones, duxit. Circa orgia & initiationes multū operae impendit, tū uetera in melius redigens, tum quedam ipse inueniens noua. Cum temporum uetus state priorum gesta inuentaq; multis ignota essent, solus hic eorū qui ante se fuerant uitetum & gloriam tulit. Non autem solum hoc ei contigit, sed Herculi quoq;. Duo namq; eodem nomine priores fuere. Superiorē Herculem in Aegypto natum ferunt, magna armis subacta orbis parte, in Libya columnam posuisse. Secundus Cretenis, uirtute armisq; nobilitatus, instituit Olympicū: & tamē ultimum paulo ante bellum Troianum ex Alcmena & Ioue ortum, magnam orbis partē peragrasse tradunt. Eurysthei imperio parentem. Qui multis funētus certaminū laborib. columnā in Europa crexit. Nominis igitur & rerū gestarū similitudo, cum defunctus esset postremus, superiorū illi gesta ascripsit: tanq; unus tantū Hercules extitisset. Plures Bacchos fuisse, tum ex alijs conantur ostendere, tum præcipue ex Titanum pugna: qua cōstat, Bacchum contra illos Ioui auxilio affuisse. Non enim Titanas Semelis tempora tulere, neque Cadmus

RERVM ANTIQVARVM, LIB. IIII. 99

Cadmus Agenoris Olympis dijs antiquior dicēdus est. Hec à Libyis de Baccho tradita. Nos iuxta ordinē à nobis præscriptū, tertū descripsimus librum.

DIODORI SICV=
LI LIBER QVARTVS.

PRO OREMIVM DE IIS QV AE FABVLOSE
apud historicos feruntur de prisca temporibus. Cap. I.

Aud sanē nos fugit, uetus starū rerum scriptoribus ut in mul-
tis labantur contingere. Nam & antiquitas per obscurā am-
biguitatem præbet scribētibus: & temporū descriptio haud
facilis cognitu, quandoq; detrahit legentibus fidē. Heroum fides non adh̄
præterea, semideorumq; & cæterorum uirorum multiplex beatur.
ac uarium genus non satis exquisitè explicari potest. Acci-
dit insuper, quod omnium est difficillimum, ut de antiquo-
rum gestis fabulisq; scriptores inter se admodum dissentiant. Qua moti re pri-
marij qui postmodum securi sunt historici, omissis priorū fabulis ad recentio-
res se historias contulere. Ephorus quippe Cymæus Socratis discipulus hilo Ephorus:
riam scripturus, ueteribus prætermisis rebus, ab Heraclidarum tempore nar-
randi exordium cepit. Callisthenes ac Theopompus, quos eadem tulit ætas, Callisthenes:
prisca illa minimē attigerunt. Nos secus arbitrati, onus sumplissimus prisca res Theopompus
omneis literis mandandi. Maxima enim plurimaq; Heroum, Semideorumq;
tum aliorum excellentium uirorum, meritis à quorum posteris Semideorum
Heroumq; honores ac sacra impensa sunt, egregia facinora extiterunt: qui ta-
men omnes historiæ munere laude sempiterna celebrati sunt. Igitur tribus su-
perioribus libris externarum gentium acta, quæ de dijs ferantur, loca insu-
pers singula, & quæ in eis feræ, aliaq; animantia, ac cætera memoratu digna ad-
mirandaue haberentur retulimus. Hoc autem libro, quæ Græcis de Heroibus Libri 4. arg.
Semideisq;, quos prisca celebrauit ætas, tradita sunt, deq; præclaris eorum bel-
lo gestis complectemur: his adjacentes, quæ ab illis in pace ad utilitatem cul-
tumq; hominum inuenta, quæ sancita legibus fuere. Initium uero à Bacchio
sumetetur: quem in primis antiquum fuisse constat, ac maximis beneficijs uitæ
mortaliū profuisse. Dictum est superius à nobis, barbaros quosdam huius
sibi Dei genus uendicare. Nam Aegyptij Deum suum Osiridem eū esse affir-
mant, quem Græci Bacchum uocant. Hunc uolunt omnem circuuisse orbē, ui-
ni repertorē, cū uitæ plantare docuerit: quo facto cōmuni gentiū omniū con-
senſu sit illi immortalitas tributa. Indi quoq; hunc apud se natum ferūt, uiniq;
usum ab eo hominib. traditū. E' quib. licet antea singulatim p multa explicue-
rimus, nunc tamē quæ Græci de hoc scribāt Deo, minimē uisa sunt omittēda.

DE BACCHO, PRIAPO, HERMAPHRO-
dito, & Musis. Caput II.

Cadmus Agenoris tradunt ex Phœnicia ad peruestigandam Europam Cadmus in Eu-
ropam missus, ut aut uirginem secum reduceret, aut in Phœnicia non rediret. Cū diutius quæsitā ab se uirginem non inueniret, postposita
patria in Boeotiam peruenisse. Vbi cum responso oraculi Thebas condidisset,
Hermionem postmodum Veneris filiam in uxorem sumplisse: ex qua Seme-
lem, Ino, Autonoem, Agaue, ac Polydorum genuerit. Semelem Iupiter ob-
pulchritudinem in forma hominis cognouit. Quod illa existimans ab loue in
sui cōtemptum agi, rogauit ut secum prout cum lunone assueuerat coiret. Iu-
piter Dei maiestate allumpta, cum tonitribus ac fulgure ad eam descendit. At illa